

ELOFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hatásos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Ryfttér petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 387.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1911.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF

Szombat, április 8.

Mai számunk főbb közleményei:

- Polónyi a szabadkőművességről.
- Új kórház Aradon.
- Egy mozgalomról.
- A nagybányai aranyrablás.
- Főúri estély a színházban.
- Konfliktus a kultuszminiszter és az aradmegyei közigazgatási bizottság között.

A beszéd-tenger.

Arad, április 7.

Hogy mi minden fér be egy parlament költségvetési vitájába! A múlt héten Hammersberg László az ivóvizről tartott előadást, néhány nappal később Szuhányi Ferenc az ököritói pénzkiosztást és az ujságírás hibáit találta elő; nem sokkal előbb egy másik honatya a női kalapok nagyságáról értekezett, egy kartárs pedig a nőilenségi adó behozatalát sürgette. Ma Polónyi Géza a szabadkőművességről beszélt nagy terjengőséggel — a jó isten a megmondhatója, hogy még mi mindent fognak fölraggatni a költségvetés horgára a parlament szórakozásai alatt.

Ez a sokféle kapkodás igazolja, hogy a mi költségvetési vitáink igazi céljait eltévesztik s az ország idejének vesztegetését jelentik, amellyel pedig állandóvá teszik a gyakorlatot, hogy — mint például most — az ország negyedik hónapjában legyünk anélkül, hogy költségvetése lenne az országnak.

Valahogyan és jókora szerencsétlenségünkre belénk rögződött az a balhít, hogy a parlamenti életnek a költségvetés tárgyalása képezi a gerincét s hogy ennek folytán az ország egész kormányzatát, multját, jelenét és jövőjét: mindent ezen a ponton kell atomokra szedni és mindenkinek a maga politikai bölcsességét itt kell kibontogatnia. Ez a balhít aztán rendszerint akkora szóáradatot duzzaszt föl, a melynek befolyására tíz-tizenkét hét meg se kottyan és a mely az életrevaló eszmék, az égető szükségletek egész sorát temeti a maga terméketlen iszapja alá.

Vegyük a dolgot úgy, a mint van. A kerek világon nekünk van a leghosszasabban ülésező parlamentünk. Hozzávető átlagban hét-nyolc hónap, a mit évente a parlamenti munka igénybe vesz. Ennek dacára a legjobb akarat és a legmesszebbmenő erőfeszítés mellett is mi marad ebből az időből alkotó munkára, ha a felét budget és indemnitás emészti fel? Ilyen berendezkedés mellett a kormánynak a tagjai, a kik a plénum ülésein kívül késő éjszakáig kénytelenek a bizottsági tanácskozásokon is haptákban állni, a fölvetett és megvalósítandó eszméket mikor gyurják meg és készítsék elő? És a mi egyik legfőbb rendeltetésük, mikor kormányozzák az országot?

Sokkal régebben sinylünk ennek a mi mai parlamenti gyakorlatunk-

nak a terhe alatt, sokkal több kárát látta ennek már az ország, semhogy a segítsnek, a türethetetlen állapot megváltoztatásának a legfőbb ideje ne volna itt. A lehetőség e súlyos odium megszüntetésére nyilvánvaló. Semmi egyéb nem kell hozzá, csak a tisztánlátás és a józan elhatározás akarat.

Nem akarunk hangosan beszélő külföldi példákra hivatkozni s azokkal bizonyítani. Arra, hogy más parlamentek a mieinknél sokkal rövidebb idő alatt világbirodalmak sersát intézik és pedig sikeresen és dicsőséggel intézik el. Maradjunk csak a pénzügyminiszter példájánál, annak az ereje is igazán eléggé kijózaníthat bennünket megrögzött budget-mániánkból. Egyszerűsítsük azt, a mi az elképzelhető legvaskosabb parlamenti pleonázmusok egyike, hogy bizottságban és plénumban is külön-külön agyonbeszéljük a költségvetést és hogy jórészt ugyanazokat az érdemleges okokat fölmelegítve, tehát másodsor is ráolvassuk a költségvetés egyazon tételeire.

Gondoljuk el, hogy micsoda megkönnyebbülést, mennyi időmegtakarítást és az ország egyéb érdekeinek mekkora előbbre vitelét jelentené egymagában csak az is, ha például a költségvetés érdemleges tárgyalását a bizottság végezné, míg a plénumnak a bizottsági eredmény szankciója maradna. Vagy ha rátérnénk arra a jó-

Veneturné vára.

— Székely regé. —

Hirt: Kelemenné Zathureozky Berta.

Orbán Balázs szerint, Erdélyben hetvenkét várrom van. És mind a hetvenkét várhoz fűződik valami monda, vagy — regé. Ezek között sok az egyenlő, mely többnyire tündérek-ről és óriásokról beszél. Van azonban egy-két értékes dolog is: A hittagadók és vallástalanok története.

Erről elmondok egy rövid regét:

A régi daliás időkben élt Háromszék megyében egy hatalmas urasszony, kit Veneturnénak hívtak. Bereszken tul, az Ojtozba vezető út mellett, állt — sok vihart látott — régi vára. Egyetlen fia András, a szentföldön harcolt. Veneturné évek hosszú során keresztül egyedül élt. Az egyedüllet a vallásos asszonyt egész átváltoztatta. Onz, gögös, büszke, haragos, Istentagadó, sőt mondhatni: kegyetlen lett.

Nem talált másban örömet, csak a kincseiben. Sokszor napokat töltött a különböző drágakövek nézegetésével. Órákon át rakosgatta, simogatta őket. A sárgászöld smaragdot, a bronzszínű topázokat, reszkető gyémántosillagot, fűzes karbunkulust, a lángpiros gránátot, rózsapiros rubintot, kék zafírt, ezer színt játszó opált, türkizt, amethystet, klárist, bélagyöngyöt, carneolt.

Minden egyes darabhoz valami történetet fűzött. A gránátot azért szerette, mert elűzi a

démonokat. A carneolt, mert leleplezi a tolvajt. Ezekről félt a legjobban. A rettenetes álmatlan éjszakái alatt megfogamzott agyában a terv, hogy drágaságai megőrzése végett egy bevehetetlen várat épített.

A tervet csakhamar követte a tett. Az új vár gyorsan elkészült és olyan szép volt, hogy osodájára jártak az emberek.

A vár közepén aranyos kupola emelkedett. Itt voltak elrejtve a féltett kincsek. A teremhez egy rejtékajtón lehetett bejutni csupán. Veneturné titokban megölette az ajtót készítő mesterembert. Ne tudjon hozzáférni az ő ékköveihez senki! Ne tudjon róluk senki!

András ezalatt a szentföldről visszatért. Édes anyja fényes kísérettel elébe lovagolt. A viszontlátás első örömei után eldicsekedett az ő szép, erős várával.

A kegyeletes szívvél bíró levante elkomorodott.

— Miért romboltattad le őseink várát jó anyám? — mondá szomorúan. — Vajjon ez a te büszkeséged lesz-e olyan erős, olyan szilárd, mint ez volt?

— Az én váram olyan erős, hogy azt még az Isten sem tudja bevenni! Felelte gögösen Veneturné.

András keresztet vetett.

— Ne káromold az Istent, anyám! — mondá megbotránkozva — mert megver téged.

— Állok elébe! Sajtson reám az ostorával — ha tud! — Dühöngött Veneturné.

— Irgalmazz neki atyám! mert nem tudja mit beszél!... — foháskodik az ifju. — Szeretlek most is — fordul az anyjához — de nem megyek veled, mert kihívtad az Ur haragját magad ellen.

Ezzel kíséretével együtt elvágtatott.

Gyönyörű meleg nap volt. Az égen nem látszott egy tenyérnyi felhő.

A haragos Veneturné, amint fényes várába visszatért, megállt az udvar közepén és kihívóan nézett föl az égre.

— Nos, hát miért nem sujtasz agyon... Hisz megbántottalak!... Vagy nem látod, hogy itt vagyok?

Alig mondotta ki e szavakat, megmozdult alatta a föld... Elsötétült az ég. Haragos villámok cikáztak rajta keresztül.

A vár aranyos kupolája óriási robajjal összeomlott... És ott voltak a féltett kincsek! Veneturnénak olyan lett az arca, mint a kimosott gyolcs. Még sem szünt meg káromolni az Istent.

— Tovább!... tovább!... csak folytatd, ha elkezdted!... — kiáltotta vadul.

És a vár omlott, egyre omlott... Veneturné ott állt a romok között — sértetlenül. Mintha időt akart volna adni a megbánásra a Mindenható.

De az elbizakodott, gögös asszony nem tért észre. Remegő szája már nem birt hangot

zan módra, hogy, a mint más parlamentekben szokás, a felhatalmazási törvényből nem csinálnánk bizalmi kérdést, miután csak állami szükségletéről van szó, amely a törvényhozás által egyszer már megállapított keretek között kap kielégítést. Az alkotmányos szempont, az ellenőrzés és a kritika joga a maga érintetlen épességében érvényesülne így is. De a feleslegesen elpocsékoló és visszahatálatlan időből mennyit takaríthatnánk meg és értékesíthetnénk a köz javára!

Mindezt csak példaképpen említjük és minden pretenzió nélkül, de látnivaló e példákából is, hogy sokat ígérő az a kilátás, amit parlamenti gyakorlatunk helyesebb és gazdaságosabb irányba terelésének már a pusztá gondolata is elibünk tár. Ez a kilátás megérdemli, hogy miatta megszabadítsuk magunkat attól a haszontalan és kártevő nyügtől, amely elhibázott gyakorlatunk folytán kezdettől fogva bénítólag hat egész köz életünkre.

Justh Polónyi beszédéről. *Budapestről* jelentik: Polónyi Géza mai beszéde nagy érdeklődést keltett. Legtöbbet a szabadkőművesekről, a fővárosról és a választójogról beszélt. A kormány tagjai közül Lukács László és Székely Ferenc hallgatták. Érdekes, hogy a folyosón ugyszólván semmi visszhangja nem támadt a beszédnek. Általában kényes kérdésnek tartják, amelyhez nem jó nyulni. Nem csinált azonban felfogásából titkot Justh Gyula, aki Polónyi beszéde alatt a folyosón tartózkodott. Az újságírók kérdésére, miért nem hallgatja Polónyit, Justh azt felelte:

— Hallgattam egy ideig, de mikor azt mondotta, hogy most pedig áttér a szabadkőművesekre, rögtön ott hagytam. Az ilyen beszédet nem szeretem még hallani sem. Nem vagyok szabadkőműves, de az ő humánus jellemüket, jótékonyosságukat és összetartozásukat nagyra becsülöm. Például kellene, hogy szolgáljanak a magyar társadalom előtt és most,

adni; azonban az égre szegezett szemekben ott égett a dac:

— Tovább! ... tovább! ... villogták a szemek.

Erre a vár megrázkódott és felfordult fenekestől, maga alá temetve a megátalkodott asszonyt. András épp ekkor vágatott fel a meredek váraton. Könnyes szemekkel kereste az édes anyját. Hordta el felőle a romokat.

Végre reá talált. Teste összevont törve, azonban még lélegzett. András fölőle hajolt:

— Anyám! ... édes, édes jó anyám! — mondá zokogva.

A haldoklónak köny gördült az arcán végig. Megmozdult az ajka:

— Es bocsásd meg a mi vétkeinket! ... — lehelte halkan.

Mint az ókorban, úgy most is vannak emberek, kik divatból, vagy tudományos szempontból, tagadják egy felsőbb lény létezését. Pedig mindenkinek ott van elrejtve a szíve mélyén az édes anya oktató szava: „légy vallásos!”

De ez az intó szó csak akkor jut eszükbe, ha megmozdult lábuk alatt a talaj. Ha szívök már összetört a keservek alatt. Ha vágyaik, reményeik, törekvéseik megaláztattak a föld porráig. Ha ott álltak a koporsó mellett, melyben kedvesök teteme nyugszik.

Ó, már ekkor úgy bug fel szívük mélyéből a hit, mint viharkitöréskor a hullámharang.

s ajkaikon elröpül a fájdalmas sóhaj:

— Légy irgalommal hozzám, én uram, én Istenem!!

mikor más, nagy feladataink volnának, támadják és gyanúsítják őket. Ezt nem tudom helyeselni.

Amikor Justh Gyula déltájban meghallotta, hogy Polónyi még mindig beszél, vette a kabátját és eltávozott a Házból.

POLÓNYI a szabadkőművességről.

— A képviselőház ülése. —

Távirati tudósítás.

Budapest, április 7.

A belügyi tárcsa költségvetési vitájának rendes körülmények között ma be kellett volna fejeződnie, Polónyi azonban váratlanul az egész ülést kibeszélte. Beszédét, amely ugyan aligha szólt a belügyi tárcsához, a Ház nagy figyelemmel hallgatta, különösen a néppárt, amelynek tagjai többször zajosan helyeselték is.

A képviselőház mai üléséről részletes tudósításunk a következő:

Berzeviczy Albert elnök 10 óra után nyitja meg az ülést. A jegyzőkönyv hitelesítése és az elnöki előterjesztések után a belügyi költségvetéshez

Polónyi Géza szól, aki először a városi és vármegyei tisztviselők helyzetét bírálta. Szokatlanul találta, hogy Tisza István gróf a közigazgatási tisztviselők fizetésrendezéséről nyilatkozott.

(Szabadkőművesekről.)

Az egyesülési joggal kapcsolatban szó volt a szabadkőművességről is. Az erről szóló felszólalások két véglet közt mozogtak. Az igazság a középütt van. A néppárti felszólalások az egyetemes szabadkőművességet kárhoztatták, holott annak csak egy szektája az, amely kárhoztatandó. A szabadkőművesség egésze minden tiszteletet megérdemel, csak az ellen a szekta ellen kell homlokot ütni.

Szó volt arról, hogy a szabadkőművesség titkos intézmény s annak titkai árulók révén kerülnek nyilvánosságra. Gyanúsítják a kilépett szabadkőműveseket, hogy elárulják a titkokat. Ó, mint volt szabadkőműves, tiltakozik ez ellen. A mi titok, azt az ellenségek sohasem fogják megtudni, ami pedig nem titok, azt árulók nélkül is megtudhatják.

Különbség teendő a bizalmasság és titkoság közt. Az életben sokféle titkot ismerünk, de a szabadkőművesség csak nálunk olyan nagy titkok, de külföldön nem. Azok a források, melyekből a szabadkőművesség ugynevezett titkai megtudhatók, a következők: A svájci nemzetközi szabadkőműves-iroda kiadványai; a francia és német szabadkőművesek rendes kiadványai. Nem szükséges tehát a néppártnak az árulás kevéssé honosztus módjához fordulni ...

Huszár Károly: Ők maguk küldik be!

Polónyi Géza: ... mert hivatalos példányokat a Kelet, Dél és Orient című lapokból mindenüvé elküldik a köteles példányokat.

Huszár Károly: Alcim alatt könyvelik el őket!

Polónyi Géza: A lehetőség tehát megvan, hogy a szabadkőművesség irataival a nyilvánosság megismerkedhessék

Ezután a szabadkőműves szervezetet ismertette. A magyarországi szabadkőművességnek vannak szervezetei, melyek nem szabadkőművesek és inkább ártanak a szabadkőművességnek.

Idézetet olvasott fel a Magyar Figyelőnek Mezei Ernő tollából megjelent cikkéből, melyből arra lehet következtetni, hogy a darabontokat is, a nemzeti ellenállást is szabadkőművesek finanszírozták.

Hogy az elharapódzó nemzetietlen irányzat nem a szabadkőművesség terhére rovandó, azt igen sok alapon be lehet bizonyítani. Már a szabadkőművesség keletkezése, bármilyen variációban fogadjuk is el, nemzeti alapon állt. Nálunk a skót, a jánosrendi és szimbólikus szabadkőművességet kell ismerni. Nálunk 1886. óta egyesült a két szabadkőművesség szimbólikus egységgé.

(A magyar páholyok.)

A magyar szabadkőművesség autonóm. A páholyok is teljesen autonóm uton végzik mun-

kájukat és erre befolyással a szövetségünkre sem lehet, a melynek nagy káptalanja a törekvések ellen nyilatkozott.

Háromféle szabadkőműves szervezet van: az angol, német és francia. Ezek alapszabályai a belügyminiszter által jóváhagyatnak, csak a rituális szertartás és a munka egy része marad titkos. A tagok neve sem kerül nyilvánosságra, pedig ez helytelen dolog, mert a bíróságokra vonatkozólag a névsor nyilvánosságra jutása nagyon fontos.

A belga szabadkőművesek alapszabályai az igazság felderítését és a jótékonyt hangoztatják a francia szabadkőművesség alapján amely 1815-ben az Isten fogalmát elismerte. 1887-ben azonban a francia szabadkőművesség detronizálta az Istent és új alapszabályokat hozott, melyek azt mondják, hogy a szabadkőművesség egyház, a katolikus egyházak ellenegyháza, a szabadgondolat egyháza, amely ellentétben áll a katolikus, az első, dogmatikus egyházzal.

E miatt az angol és német szabadkőművesség elvált a franciától, amelyhez ez idő szerint a belga, magyar, olasz, spanyol, portugál és legújában alakult otomán-páholyok tartoznak. A magyar páholyok közül a Szent László-páholy az, amely a francia alapszabályok legszélsőbb exponense. Nem lehet engedélyezni egy olyan propagandát, amely két keresztény felekezetet akar egymásnak uszítani egy harmadik javára. (Helyeslés)

A magyar parlamentben még nem hangzott el jelszó, a mely felekezeti alapon való tömörülésre hívta volna fel a képviselőket. A maga részéről éppen úgy, mint a hogy ellenkezett az antiszemitizmus jelszavait, homlokot fog ütni az antikrisztianizmus jelszava ellen is. (Zajos helyeslés a baloldalon.)

(A szabadkőműves eskü.)

Beszéljünk arról is, hogy milyen fogadalmat tesznek a szabadkőművesek? A szabadkőművesek Istent a „Köténynélküli nagymesternek” nevezik és Jászi Oszkár ur mégis irtó harcot indít Isten ellen.

A legrégebbi esküforma nagyjából így hangzik:

Esküszöm, hogy szabadkőműves testvéreimhez mindig hű maradok, ellenük se szóban, se írásban, se fémben, sem kőben vésvé, soha semmiféle nyilatkozatot nem teszek, és ha tennék, úgy parázson égessék el ajkamat, vágják le karjaimat, tépjék ki nyelvemet, zuzák össze testemet és poraim szórják szét a világegyetemben, hogy annak nyoma se maradjon. Ugy segéljen engem az Isten és az evangélium, Amen! (Derűtség a baloldalon.)

Az államnak és közvéleménynek az ellen, ha ezt az esküt a jótékonyosságra használják fel, kifogása nem lehet. A szabadkőművesség haladottabb páholyaiban az Isten fogalmát ismerik el és nem is tagadják.

A francia páholyok esküje kevésbé borzalmas, de hadat üzen a hazafiaságnak és azt követeli hivatástól, hogy Istent és a lélek hallhatatlanságát tagadják. Ne követelje Vároday Zsigmond, hogy az állam korlátlan szabadságot adjon olyan testületeknek, a melyek azoknak az eszméknek csináljanak propagandát, a melyek a haza és vallás szent fogalmai ellen törnek. (A néppárt és Baross János tapsol.)

Nevezék azt bármiféle egyesülési jognak, ebben az országban egyesülési szabadságot csak az követelhet, a ki nem tör az állam ellen.

A magyar szabadkőművesség nagy történelmi hivatást teljesített. Garibaldinak édes testvére volt Kossuth Lajos, Türr István a turini „Associa”-páholyban, ott állottak Jókai Mór, Andrássy Gyula gróf, Wekerle Sándor, Hieronymi Károly, Láng Kajos, Márkus József, Mártonffy Márton ... (Derűtség.) Ezeket csak azért említettem, hogy a multból lássuk, mennyire nem lehet az egész inlézményt egy kalap alá venni.

Lássuk a szabadkőművességnek azt a részét, akik ellen hazafiságunknak minden porcikáját mozgásba kell hozni. A szimbólikus nagypáholy nagymesterei Joacovics György, Szivák Imre, Rakovszky István, Mártonffy Márton és Glück Frigyes voltak. Mártonffy már hét éve nem szabadkőműves. A mostani nagymester Bókay Árpád, az ismert orvos, aki elég gyöngő ahhoz, hogy alatta váljanak ki ezek a frakciók.

(Felolvassa a tisztikar névsorát.) Messinger Simon nevénél Baross János felkiált: — Ah! Ah!

Bakonyi Károly nevénél Szmrecsányi György: — Ez szép dolog! (Derűtség.)

(A páholyok névsora)

Egynéhány páholylyal foglalkozni kell. A Demokrácia a vezetőpáholly. Elnöke Feleki Béla és tagja Bárczy István dr. polgármester is, aki nemrég abban a szerencsében részesült, hogy a Magyar Figyelőben cikket közölhetett az állami népoktatás ellen. Erre megidéztek a polgármestert a páholy elé, hogy hogyan mert a felekezeti oktatás mellett irni.

Idáig megy a dolog és ez nagyon aggasztó jelenség, amint erre Haller képviselőtársam is rámutatott, hogy a rendi, testvériség kötelékek függelmi hatalma már a képviselőket is maga alá vonja, úgy, hogy akit megválasztanak képviselőnek, nem a választóinak adott program, hanem a páholyunka alapján teljesíti kötelezettségét a parlamentben.

Felkiáltások (a néppárton): Hallatlan!

Polónyi Géza: Harapózzék el ez a rendszer és akkor elbucuzhatunk a parlamentárizmus tradíciójától. Mert megtörténik, hogy a választók, nem tudván, kivel van dolguk, olyant választanak meg, a ki tagja a szabadkőműveseknek és akkor az a képviselő a páholy rendelkezésére alá jut s nem a választók által rábizott kötelezettségét teljesíti. (Taps a néppárton.)

Nem akarom, hogy a magyar képviselők a francia Nagy Oriens befolyása alá jussanak, a mely legutóbb is forradalmat csinált. Nem szabad várunk, hogy ránk szakadjon a tető. (Nagy taps és tetszés a Kossuth-párton és a néppárton.)

Folytatom a páholyok névsorát. A Martynovics-páholynak eddig Sándor Pál képviselőtársunk állott az élén. Diszére válik, hogy ottbagyta és most már Jászi Oszkár vezetése alatt áll ez a páholy. (Felkiáltások a néppárton: Ah, Jászi Oszkár!)

Polónyi Géza: Jászi Oszkár a szociálistikus iskolának egy olyan tantételét jelenti, a mely az anarhiához vezet. Ez a Jászi Oszkár az, aki stigmatizálja a hazafiságot és vallásosságot.

— Itt van ezután a „Reformpáholly.” Főmesterét nem fogom körülírni: Szalay Mihály. (Zaj.) A „Neuschloss régi hivek” páholynak Rózsavölgyi Manó dr. az elnöke. Ezekhez csatlakozik a „Petőfi” páholy, amely profanizálja azt a nagy nevet és a mely ellen az „Árpád” és „Pátria” páholyok, a mely utóbbinak élén H. V. főmester áll, élénk munkát és propagandát fejtenek ki. Ez a négy páholy, amely az ugynevezett kripta-szabadkőműveséget képviseli, Budapesten valóságos politikai szervezetté lett, a melynek hatalma és többsége mindent dominál.

(Szünet után)

Polónyi folytatja beszédét. Azt fejtegeti, hogy a páholyok között is villongások vannak, mert például a szegediek nem akarják elismerni, hogy a szekularizáció és a választójog kulturális kérdések. A páholyok a vidéken is befolyást gyakorolnak a városi élet irányítására. A Comenius nagypáholly a radikális választójog, a vallás nélküli népoktatás és a szekularizáció propagálására alapította a „Világ” című napilapot. Ez alapította a reformklubot is, valamint az általános választójog ligáját.

Batthányi Pál gróf: Ez nem igaz.

Bakonyi Samu: Mese az egész.

Polónyi Géza: A budapesti páholyok teljesen felekezeti politikát csinálnak. Az iskolák terén teljesen magukhoz ragadták a vezetést. Statisztikai adatokkal igazolja, mint emelkedett a fővárosban a zsidó lakosság száma. 1906-ban már 186.000 volt a zsidóság száma. Így történt azután, hogy a páholyok lassanként fajitendenciák szolgálatába szegődtek és kezükbe ragadták a közigazgatás irányítását. A fővárosi bizottsági tagok közül 202 keresztény és 198 zsidó.

Felkiáltások a néppárton: És még elnyomásról panaszkodnak!

Rosenberg Gyula: Hány zsidó tisztviselő van?

Zboray Miklós: Nem annyi ugye, mint ahogy önök szeretnék.

Polónyi Géza: Az a lényeg, hogy a törvényhatósági bizottságban csak az érvényesül, aki behódol. Szóvá teszi az általános egyenlő titkos választójog dolgát. Szükségesnek tartaná, hogy aki ujonnan szerez választójogot, az tegyen esküt és fogadalmat az alkotmányra. Aki a magyar hazában jogokat akar élvezni, az tudjon egygyé olvadni a nemzettel. Akit nemzetközi fantazmagóriák vezetnek, menjen Morus Tamás Utópiájába. Az egyenlőség és az általánosság csak fikció, amit a valóságban össze kell egyeztetni a nemzet érdekeivel. ARIA kéri a két függetlenségi pártot, egyezzenek meg, míg nem késő ebben a kérdésben s ne engedjék, hogy torzalkodásukból Bécs uralma virágozzék ki. Nem fogadja el a törvényjavaslatot.

Beöthy Pál a következő szónok. Teljesen egyetért Polónyival abban, amit a hazafiúi kötelességről és a valláserkölcsi eszmékről mondott. Nem is hiszi, hogy a jobb oldalon bárki másképp gondolkozék ezekről a kérdésekről. Nem ért avval az antiszemita tendenciával, melylyel a főváros lakosságának vallás szerint való elhelyezkedését érezhető animozitással tárgyalta.

Felkiáltások a néppárton: Tényeket mondott. A tények izgatnak.

Beöthy Pál: A régi szabadelvű felfogással nem egyeztethető össze az ilyen állásfoglalás. Ebben a tekintetben egész világ választja el Polónyitól. Szóvá teszi a felvidéki ruthén kérdést és azt a szociális és gazdasági nyomorúságot, melyet a galíciai bevándorlás előidézett. Ennek az invázióknak bizonyos jelenségeivel szemben a legradikálisabb közigazgatási intézkedések is jogosultak. Elfogadja a költségvetést.

Az ülés két óra után végződött.

Uj kórház Aradon.

— Javaslat Aradvármegye és Aradváros közgyűléséhez. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 7.

Aradmegye törvényhatóságának kórházi bizottsága ma délután 3 órakor Dálnoky-Nagy Lajos alispán elnöklésével ülésezett. Az ülés először néhány kisebb jelentőségű adminisztratív ügyet tárgyalt le, majd áttért a megyei kórháznál tapasztalható hiányok és hibák orvoslásának kérdésére.

A kórház ugyanis szűknek bizonyult és egyes részei ma már nem felelnek meg a követelményeknek. Ezért az a terv merült fel, hogy a vármegye az ápolási költségek terhére ötszázezer koronás kölcsönrel a kórház telkén néhány újabb épületet emeljen. Ezzel a tervvel szemben Schill József dr. főjegyző részletes indítványt dolgozott ki, amely azt az eszmét veti fel, hogy a vármegye a várossal együtt új kórházépítést kísérelje meg, vagy ha ez nem volna lehetséges, úgy a vármegye az újabb épületeket ne a mostani kórház telkére, hanem más arra alkalmas helyre építse és ezzel a fokozatosan létesítendő új pavillonrendszerű kórház alapját megvesse.

A főjegyző indítványának főbb részei a következők:

A kórházi építkezéseknél és bővítéseknél nézetem szerint főleg három körülmény tartandó szem előtt, nevezetesen: közegészségügy, pénzügyi és a jövőbeni fejlesztés szempontjai. A szőnyegen levő kérdést ezen tekintetből elbírálvá sajnálatomra nem vagyok abban a helyzetben, hogy az Aradvármegyei kórháznak a jelenlegi helyen a bemutatott terv szerinti kibővítését magamává tegyem.

Már a bemutatott tervezet is abból indul ki, hogy a vármegyei közkórház elavult, a modern közegészségügyi követelményeknek meg nem felel, s azon felül szűk. A sebészeti pavillon, amely alig 12 év előtt épült, szűk, Röntgen szobája rosszul van elhelyezve s oly kicsi, hogy alig lehet benne megmozdulni; nincs külön septikus (fertőző) műtőszoba, nincs elkülönítő osztály, pl. az orbáncosok részére; kevés a külön szoba (csak egy van) és felszerelése hiányos.

A fertőző pavillon kicsi és állandóan túlzsúfoltt; az elmebeteg osztály szűk és nem modern; a helyek száma oly kevés, hogy még a megyebeli betegeket is vissza kell utasítani.

A szemészeti osztály szét van szórva s a trachomás betegek nincsenek kellően elkülönítve. A női bujakóros osztály kicsi, nincs külön udvara s így a betegek a levegőre ki sem bocsájtathatók.

A szülészeti osztály kicsi; 4 betegágya sincsen. A főző- és mosókonyha tarthatatlan, nemkülönbben a ravatalozó és boncoló helyiség is. A felvételi épület kicsi, a főorvosi és gondnoki lakások nem megfelelőek.

Az elöttünk fekvő terv ezen tovább fenn nem tartható állapotot akként akarja orvosolni, hogy az épen nem nagy kiterjedésű udvarra egy új sebészeti pavillont és gazdasági épületeket tervez, a lakóházakat renoválja, a régi sebészeti pavillont belklinikának engedi át s ezzel a kérdést megoldottnak veszi.

Szerény nézetem szerint ennek a tervnek keresztülvitele megoldásnak egyáltalában nem tekinthető, hanem semmi egyéb, mint a végleges megoldást drága pénzen ideig-óráig elődázó feldozás, amely az egészségügyi követelményeknek meg nem felel, a kórház jövő egységes fejlesztését kizárja s azonfelül Aradváros azon részének tovább fejlődését, ahol a kórházi telek van, minden időre lehetetlenné teszi.

Hiszen nem kell bővebb magyarázat ahhoz, hogy a 80 év előtt épült belklinikát továbbra is a régi maradjon, hogy az alig 12 év előtt épült sebészeti pavillon — amely nem jó sebészeti célokra — csak nem lesz ideálisa a belklinikának; hogy az elmebeteg osztály és a fertőző pavillon továbbra sem fog megfelelni rendeltetésének, sőt tekintettel arra, hogy a jelenlegi kor a humanisztikus és népjóléti intézményeket fokozott gyorsasággal létesíti és fejleszt, figyelemmel továbbá arra, hogy Arad város gyári és ipari vállalatának szaporodásával és fellendülésével a rendszerint kórházi elhelyezésre utalt elem évről-évre gyarapodik: a legrövidebb időn belül elő fog állani annak szükségessége, hogy a közkórház újra bővítessék. A közkórháznak 12 év előtt a jelenlegi helyen történt kibővítése szerény nézetem szerint már elhibázott dolog volt, de mennyivel szerencsétlenebb lépés volna ma ezen helyre újabb félmilliót azzal a határozott tudattal beépíteni, hogy legközelebb a fejlesztést már egészen más helyen fog kelleni folytatni.

Az eldóttakat összegezve és mérlegelve arra a meggyőződésre jutok, hogy a kórházat jelenlegi helyén tovább fejleszteni nem szabad. Hanem a megoldást oly irányban kell keresnünk, amely a kórházi ügy és Arad város érdekeinek egyforma szem előtt tartásával a jelenlegi helyzettel szemben előrehaladást jelent és a jövőbeni fejlődést is biztosítja. Ezen pontnál lépnek előtérbe a felszólalásom elején említett pénzügyi szempontok, nemkülönbben Arad szabad királyi város közönségének érdeklésége is.

Kétségtelen s statisztikai adatokkal bármikor bizonyítható, hogy a vármegyei közkórház beteg anyagának legnagyobb részét Arad város lakossága és ezen fejlődő város által messze vidékekről idevonzott idegen elem szolgáltatja. S mégis 1833 óta Arad város kórházi szükségletét nem csekély megterhelés árán Arad vármegye közönsége látta el.

A fennforgó viszonyok nézetem szerint igen alkalmasak arra, hogy a két törvényhatóság ezen kérdést egymással szövetkezve jól megoldja.

Nézetem szerint, s — ez az egyik alternatíva — a vármegyei közkórház jelenlegi helyéről kitelepítendő és a pécskai uton elterülő, Aradváros tulajdonát képező 8 kat. hold nagyságú területen lenne elhelyezendő. Ezen telek kórház építési célokra kiválóan alkalmas. Ezen telek közel van a vasuti állomáshoz, egy fő közlekedési vonal mentén a lóvonat s majdan a villamos mellett fekszik, közel van a városhoz és az Andrányi-féle gyermekkórházhoz. Vagyis a városon kívül fekszik, de mégis közel van mindenhez. Ha Aradváros közönsége ezen teleket kórházépítési célokra átengedi, nemkülönbben a Spitzer Ignác-féle végrendelet szerinti kórház építési célokra fordítandó 500.000 koronát e helyen létesítendő pavillonokba építi be, hogyha továbbá Aradvármegye közönsége a jelenleg kórházul szolgáló épületek és telkek-

nek utcaanyítás és parcellázás útján történő értékesítéséből remélhető mintegy 600.000 koronát, továbbá a közkórházi alapjában levő 100.000 koronát ugyancsak ezen helyen létesítendő kórház céljaira engedni át, s hogyha végül az itt előttünk fekvő terv szerint a betegápolási díjak terhére felveendő 500.000 koronás kölcsönt 800.000 koronára emeljük fel, ami körülbelül 1.95—2 koronás napi ápolási díjaknak felel meg, úgy az ujonnan építendő kórház céljaira 2.000.000 korona áll rendelkezésre. Szerény nézetem szerint az egyszerűség és takarékság követelményeinek szem előtt tartásával egy kórház 4000 koronánál többre nem kerül, vagyis a 2.000.000 koronából 500 kórházas kórház volna létesíthető, ami a jelenlegivel szemben 100 ágy szaporulatot jelent s azonfelül a legmodernebb hygienia követelményeinek megfelel.

A nagyjában előadott adatok a mellett igazolnak, hogy ezen kérdés egy kis jóakarattal és utánjárással véglegesen és célszerűen megoldható. Hisz különösebb pénzügyi nehézségekről szó nem lehet. Ha a kormányhatóság a betegápolási díjak terhére egy 400—500.000 koronás kölcsön felvételét engedélyezi, nem fog elzárkózni egy 800.000 koronás kölcsön felvételétől sem. Feltéve azon nem várt esetet, hogy a fent előadott módzat szerinti megoldás nem sikerül, a kérdés habár nem oly tökéletesen, de minden esetre jobban, mint azt az előttünk fekvő munkálat tervezi, másként is megoldható.

Ezen második alternativa is abból indult ki, hogy a közkórházat jelenlegi helyén nem szabad tovább fejleszteni, hanem az fokozatosan kitelepitendő. Már most az képezheti csak eldöntés tárgyát, hogy az ilyen uton való kórház fejlesztést Aradvármegye és Arad sz. kir. városa együttesen végezze-e el, avagy pedig a vármegyei közkórháznak a jelenlegi állapotban a szükséges javítások mellett időlegesen való fentartásával az új építkezés Aradvárosának engedjék át.

Ennek eldöntése Aradvárosával folytatandó tárgyalásoknak volna fenn hagyandó.

Ezen második alternative szerint tehát a régi vármegyei közkórház jelenlegi helyén ideiglenesen fenntartatnék mindaddig, amíg kedvező viszonyok beálltával a többször említett telekre szintén áttelepíthető lesz.

A rendelkezésre álló mintegy 1.300.000 koronából pedig a következő új épületek volna létesíthetők:

1. Felvételi épület, 2. alkalmazottak lakása, gazdasági épület, sebészeti pavillon, pro-sektúra, elmebeteg kórház és fertőző kórház, ravatalozó és boncolóterem és ápolói lakás; ez által a régi kórházban több pavillon felszabadulna, miáltal a belklinikán jelentkező nagyszámú betegek, nemkülömben a bujakorosok és szembetegek is kellően elhelyezhetők lennének.

A kórházi építkezés ügyével összefügg még az ápolás kérdése. Hogy a jelenlegi közkórházi ápoló személyzet általában milyen, azt ezen alkalommal részletesen feltárni nem kívánom. Azt hiszem a kórházi orvos urak nem tulságosan vannak elragadtatva tőle. En legalább úgy értesültem. De ez nem is csodálható; ha valaki nem hivatásszerűen teljesíti az ápolást, hanem csak azért, mert más foglalkozást hamarosan találni nem tudott, ilyen egyéntől a beteggel együtt érző szívet és lelket s abból eredő gondos jó bánásmódot nem is várhatunk. E téren önként kínálkozik az a gondolat, hogy a betegápolással foglalkozó női szervezetekre bizassék az ápolás, amint az a legnagyobb kórházakban már megvalósítva van. Ezen kérdésnél mindennemű más tekintet s nevezetesen a netáni felekezeti érzékenység félreteendő, mert itt semmi egyébbről nincs szó, mint a szegény betegek lehetőleg olcsó és szeretetteljes ápolásáról. Ha tehát most új kórházat létesítünk, építsünk egy szerény hajlékot ilyen hivatásszerű ápolónok részére. Értesüléseim szerint, amennyiben a vármegye avagy város női szervezetek kívánna mint ápoló alkalmazni s ezen száradékát a kellő időben bejelenti, az illetékes hatóság gondoskodni hajlandó arról, hogy kellő számú női szerzetes, ápoló egy-két éven belül kiképeztessék és rendelkezésre bocsájtassék.

S most bátor leszek még ez indokot érinteni. Ez Aradváros fejlődésének érdeke. A közkórház jelenlegi helyén már régen átka a Ferenc-térnek és környékének, melynek házhelyeit

és lakóházait elértékteleníti. Ha a közkórházat innen eltávolítják, a szomszédságában levő nem csekély számú házak és telkek értéke egyszerre megnövekedhetik.

Amidőn az előre bocsájtottakban a kórházban a kórházépítésre vonatkozó nézetemet előadtam, indítványozom, méltóztassék az itt előterjesztett terv és költségvetés feletti döntést függőben hagyni s a törvényhatósághoz aziránt előterjesztést tenni, hogy a fentebb előadott módzatok tárgyalása végett egy bizottságot küldjön ki, erről értesítse Aradváros közönségét, azaz a kérelemmel, hogy miután Aradvármegye a kórház építkezést lehetőleg Aradvárosával szövetkezve óhajtaná megoldani, — a tárgyalások felvételére a maga részéről szintén küldjön ki egy bizottságot, amely bizottságok az ügynek együttes előkészítése után javaslatokat a megbízó törvényhatóságoknak tegyék meg.

Az indítvány feletti megindult vitában először *Parecz Gyula dr.*, a vármegyei közkórház igazgató főorvosa szólalt fel. Védi a közkórházat, amelyben szerinte nincsenek olyan visszás állapotok, mint amilyeneket a főjegyző felemlített. Aggályai vannak a költségek iránt, véleménye szerint a kórházra legalább négy millió költség kellene s ha ennek kölcsönrel való fedezését meg is engedné a miniszterium, az az ápolási költséget 2 K. 20 f.-re emelné. E mellett az építkezési hiányok orvoslása sürgős, míg az új kórház legfeljebb 6—7 esztendő alatt épülhetne fel. Nem találja megfelelőnek a főjegyző által javasolt helyet, mert az gyárakkal van körülvéve.

Schill József dr. főjegyző válaszolt az igazgató főorvos felszólalására. A felmerült aggályok eloszlatására részletesen kifejtette és megindokolta indítványának minden egyes részét. Erre a bizottság több rövidebb felszólalás után elfogadta a főjegyző indítványát azzal a megtoldással, hogy a várost az indítvány feletti tanácskozással haladék nélkül hívják fel, és ha esetleg a közös kórház építésének terve nem sikerül, a kórházi mizériák kiküszöbölése felett még az őszi megyei közgyűlés határozhasson.

Az ülés a várossal tárgyaló bizottság tagjaiul az alispánt, főjegyzőt, tiszti főorvost, kórházigazgatót, tiszti főügyészt, továbbá Vársárhelyi Dezső, Purgly László és Friebeisz Miklós kórházi bizottsági tagokat ajánlja a közgyűlésnek.

VÁROS ÉS MEGYE.

Aradi kivándorlók kimutatása. Aradváros közigazgatási bizottsága ma ülést tartott *Urban Iván* főispán elnöklésével, amelyen *Varjassy Lajos* polgármester a múlt havi közigazgatás zavartalan menetéről tett jelentést. A bizottság elfogadta azt és a főispán indítványára kimondotta, hogy jövőben a jelentés számoljon be arról is mennyien váltottak utlevelet és hová vándoroltak ki. *Tisch Mór* városi főorvos jelentése szerint a közegészségügyi viszonyok a múlt hónapban rosszabbodtak. Halálozás 14-el volt több, mint februárban, heveny fertőző betegek száma 172-vel szaporodott és így oszlott meg: difteritisz 32, vörheny 6, tifusz 2, kanyaró 346 esettel. Az összes fertőző betegségek száma 388 a februári 266 al szemben.

A városi közgyűlés folytatólagos sorrendje. A mértékügyi intézet átírta az aradi mértékHITELESÍTŐ hivatal helyiség bérletének meghosszabbítása iránt *Bodó Árpád dr.* felbontása az 5882—911. sz. határozat ellen fegyelmi ügyében kirótt bírság behajtásának felfüggesztése tárgyában. A tanács előterjesztése a bérkoosi szabályrendelet módosítása tárgyában. A város szabályozási bizottságának javaslata a *Gizella-tér* parcellázása és rendezése iránt. U. a. javaslata a régi ségái temetőnek parcellázása tárgyában. A tanács előterjeszté, hogy az aradi nyomda részvénytársaság, *Eberlein Ágoston*, *Kaiser Mihály* és *Szécsi Pál* által emelt új épületek bérjövődelmére a községi adómentesség megadás-

sók. A pénztári ellenőri állás választás útján való betöltése. A tanács előterjesztése a *Ferenc-téri* polgári iskola szer- és könyvtárainak felszerelése tárgyában. Budapest székesfőváros törvényhatóságának megkeresése a *Tisza Kálmán* emlékéért megörökítő szobor költségeihez való hozzájárulása tárgyában. A tanács előterjesztése az aradi felső kereskedelmi iskolánál szervezendő rendszeres tanári állás tárgyában. Az aradi jogász-egylet kérelme 200 korona segély megadása tárgyában. Az aradi Kölcsey Egyesület kérelme az Aradon 1849. február 8-án megvívott utcai harcot ismertető galsai *Kovács Ernő* 1848—49 iki honvédfőmagy által írt napló kiadásának 300 koronával való segélyezése tárgyában. A tanács jelentése *Löffler Jakab* alapítványa tárgyában.

Főuri estély a színházban.

Nagyurak új divatja. — (Bécsi tudósítónktól.) Bécs, április 7.

Uj társadalmi szokás-kapott lábra az osztrák fővárosban. Nagy és fényes fogadó estélyeket többé nem otthon a lakásán rendezi a főuri társaság, hanem vagy egy fashionabl szállodában, vagy pedig — a színházban. Amerikában, Londonban, Párisban ez már nem újonság. Ma este történt meg az első ilyenemű kísérlet Bécsben és fényes sikerrel végződött. A bécsi előkelő társaság egyik tagja, *Haas Fülöp* báró nagyiparos a *Bürgertheater*-ban rendezett barátai és ismerősei részére egy magánjellegű szórót. Társadalmi szempontból rendkívüli estély volt ez.

Már a fogatok imponálás felvonulásán észrevehető volt ez a nagyvilági esemény. Azután bent a vesztülből és a színház folyosóin: elsurranó elegáns hölgyek, magas, arisztokratikus férfiak, tiszték, jéltanított lakások, akik a ruhatárban forgolódnak. Bent a házban nem mindennapi, fényes premier közönség. A földszinten és a páholyokban a főnemesség ismert tagjai, a diplomácia, a politikai világ, magas állású tisztviselők, katonák, iparosok és a pénzügyi világ. A különben oly szerény első emeleti zártszékekbe is ma este fényes közönség került: a bécsi művészvilág.

A kölcsönös megbámulással, üdvözléssel telik el az első félóra. A nézőtér külseje is megváltozott. A zenekart egy zongora pótolja. A színpad jobb és baloldalán egy-egy feljáró van, mert ott fenn az előadás után büffetet rendeznek be.

Nyolc órakor megjelentek: *Mária Terézia* és *Mária Jozefa* főhercegnő és ennek nővére *Matilda* szász hercegnő, továbbá *Ferenc Salvator* főherceg, *Paar* gróf főhadsegéd, *Tschirszky* német nagykövet feleségével és leányával, *Crozier* nagykövet, *Rossi* pápai követ, *Bienerth* báró miniszterelnök és neje, *Burrián* báró, *Stürgkh* gróf, *Weizskirchner* dr. miniszterek, az urakháza, a képviselőház igen sok tagja, a tábornoki kar, továbbá *Lichtenstein*, *Lobkovitz*, *Odeschalchi*, *Schönburg*, *Trauttmansdorf* hercegi családok, a főnemesség, a tudományos és művészi világ óriási számban stb. stb.

Mikor az udvar tagjai megjelentek, a társaság felállással üdvözölte őket.

Ezután *Haas* báró a függöny elé lépett és szellemes beszéddel üdvözölte vendégeit. Majd pedig felgördült a függöny és *Haas* bárónak „*Ejszakifény*” című melodráma került bemutatásra. A darab a *Biederneir* karban játszik, egy nyugalmazott zenetanár házában, annak 50-ik születésnapján. A tanár három szenvedély rabja: iszákos, kártyás és végtelenül gyűlöli az utódját a tanszékeu, akitől meg is tagadja leánya kezét. Ezek megszöknek hazulról hazai átok terheltén. A tanár ész nélkül kártyázik és mindenét elveszti a hazardjátékban. Tizenkét év múlva mint vak zenész, fölig megfagyottan kerül a lánya háza elé, és felismerik egymást egy régi melodian. Az öreg itt hunyja le szemét. Ehhez a szentimentális eseményhez a szerző leánya *Széchenyi-Haas Gizella*

grófnó írta a kísérő zenét, mely helyenként egyes ötletekkel tarkállik. A melodramát a színház tagjai játszották. A vendégek a házigazdát és szerzőt minden felvonás után a függöny elé hívták.

Ezután Csehovnak bohózata, a „Medve” került bemutatásra, melynek szerepeit a házigazdán kívül Wohlgemuth kisasszony és Stiassni ur játszották.

Előadás után a színpadon gazdag buffet volt és a társaság tagjai a késő éjjeli órákig voltak együtt.

A nagybányai aranyrablás.

— A tettesek nyomában. —

Távirati tudósítás.

Arad, április 7.

Megirtuk lapunkban, hogy Nagybánya külső részén a veresvizi kincstári bányatelepen nagyszabású aranyrablás történt.

Az esetről és nyomozásról most Nagybányáról a következőket jelentik:

— A vakmerő bányarablás több mint két héttel ezelőtt történt. A munkások már elmentek a bányából és csak az éjjeli őrök ügyeltek föl. Két éjjeli őr, Gyulai Károly és Szelestyán György észrevették, hogy idegen emberek hatoltak be az egyik tárnába. Odasiettek a tárnához és észrevették, hogy több bányamunkásnak látszó ember *dézmálja az ott felhalmozott aranyércet*, melyet a zuzdába való feldolgozás céljából gyűjtöttek ott össze.

A rablók is észrevették az őröket és egymásután több dinamitpatront dobtak feléjük. A dinamit felrobbant, de szerencsére sem az éjjeli őrökben, sem az aknában nem tett kárt. Az őrök egy melléktárnába menekültek, a két rabló utánuk. Az őrök el akarták fogni a rablókat, de azok újabb dinamitpatronokat dobtak feléjük és megfélemlítve tartották az őröket addig, amíg társaik összeszedték a rablott ércet, táskájukba tették és kimenekültek a bányából. Ezután a két másik rabló is utánuk ment. Mikor az őrök a melléktárnából kijöttek, a rablóknak már teljesen nyoma veszett.

Másnap reggel az éjjeli őrök jelentést tettek a bányakapitányságnak, ez pedig a rendőrségen jelentette fel a rablást. A rendőrség a csendőrséggel együtt hozzálátott a nyomozáshoz. Kihallgatták a két éjjeli őrt, de azok csak a rablók egyikéről tudtak közelebbi felvilágosítást adni. *Ez egy magastermetű, barna, bányamunkásnak látszó ember, a kinek hátán egy bányásztáska volt.*

A többi rablót a sötétségben alig látták. A hatóságok mindjárt elbocsátott bányamunkásokra gyanakodtak, mert csakis ezek tudhattak eligazodni a bányajaratokban. Megállapították, hogy a rablók egy régi tárna nyílásán kötéllel ereszkedtek le a több száz méter mélységű bányába, több vasajtót felfeszítettek és így értek el ahhoz a tárnához, a hol a feldolgozatlan nemesérc volt felhalmozva. *Hogy mennyit loptak el ebből az érckészletből, azt még nem lehetett pontosan megállapítani.* Az a hír, mintha több százezer korona lenne a kár, nem igaz, de lehetséges, hogy több száz, esetleg egy-két ezer korona értékű nemes ércet sikerült elrabolni.

A bányarablási esetről Neubauer miniszteri tanácsos a bányakapitányságon a következőképpen nyilatkozott:

— A két héttel ezelőtt történt bányarablás ügyében még mindig folyik a nyomozás. Azok a hírek, mintha a kincstár több százezer koronával károsodott volna, erősen túlzottak. A rablók feldolgozatlan nemesércet vittek el. *Hogy mennyi volt ebben az arany, vagy az ezüst, azt nem*

tudni pontosan, de nem hiszem, hogy a kár néhány száz koronánál több volna.

A két éjjeli őr vallomása alapján a nagybányai csendőrség már nyomában van tetteseknek. Az a fekete magas ember, akit az éjjeli őrök leírtak, Wermuth József bányamunkás, akit nemrég bocsátottak el a veresvizi bányából. Azóta Nagybánya közelében, a borpataki bányában dolgozik. Házkutatást tartottak nála és a padlásán 13 gramm aranyércet találtak. Megmutatták a főmérnöknek, aki kijelentette, hogy több mint valószínű, hogy az érc a veresvizi bányából való.

Kihallgatták Wermuthot, de ő mindent tagad. Azt mondja, hogy a kritikus éjszakán otthon tartózkodott, de ezt bizonyítani nem tudja, sem azt, hogy honnan való a padlásán levő érc. Egyelőre nem tartóztatják le, de folytatják ellene az eljárást. Azt hiszik, hogy a többi tettes is Wermuth barátai közül került ki és most ez irányban folytatják a nyomozást.

Az tény, hogy a rablás nagyon vakmerő volt és az éjjeli őrök, de meg a bánya is veszedelemben forogtak. Szerencsére azonban semmi baj nem történt és remélik, hogy a csendőrség kézre fogja keríteni a tetteseket. Valószínű, hogy bányamunkások a tettesek, de lehet, hogy nem a kincstári bányából, mert a veresvizi bánya idegen bányákkal is összeköttetésben van.

TANÜGY.

Rendellenességek

az aradmegyei iskolákban.

— A közigazgatási bizottság üléséből. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, április 7.

Aradvármegye közigazgatási bizottsága ma délelőtt kilenc órakor rendes havi ülését tartotta, amelyen Urbán Iván főispán elnökölt. Az ülésnek rendkívül érdekes tárgya volt, amely váratlanul heves és élénk vitát provokált s amely ügyben a közigazgatási bizottság feltűnést keltő határozatot hozott. Az aradmegyei román tanítóknak már többször ismertetett államsegély-ügyét tárgyalta ma ismét a bizottság, amelyről részletesen lapunk más helyén számolunk be.

A közigazgatási bizottságban letárgyalt egyéb ügyekről az alábbi tudósításunk szól:

Urbán Iván főispán megnyitóját után a szakreferensek terjesztették elő rendes havi jelentéseiket. Varjassy Árpád kir. tan. tanfelügyelő megemlítette, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter a nagyiratosi két tantermes állami elemi iskola felépítésének céljára 10000 korona államsegélyt adományozott. Borsos Béla dr. vármegyei főorvos jelentésében örömmel konstataulta, hogy a megye közegészségügye kielégítő. Járványos betegségek a következők fordultak elő a múlt hónapban a megye területén: kanyaró 320 esetben 39 halálessel, vörheny 150 esetben 25 halállal, ronsoló toroklob 33 esetben 4 halállal. Megjegyzi még a főorvos, hogy a belügyminiszter rendeletére az összes üresedésben levő községi és körorvosi állásokra kiírták a pályázatot, de reflektáns egy sem akadt.

Varjassy Árpád tanfelügyelő jelentette, hogy Czeizler Ilona, szentleányfalvai óvónő beteges, ideges természetű, ugyannyira, hogy az ovodától egészen elidegenítette a gyermekeket. Az érdekeltség már több ízben felterjesztéssel élt a miniszterhez, hogy az ovonőt helyezték el. A miniszter azonban e helyett fegyelmi vizsgálat megindítását rendelte el. — Czuka

János bokszegi gör. kel. tanító, aki államsegélyt is élvez, március 6-án otthagya az iskolát és azóta az iskola teljesen gondozatlan, elzúllott állapotban van. A közigazgatási bizottság felírta a miniszterhez, hogy az államsegélyt haladéktalanul szüntesse be s rendelje el a tanító ellen a fegyelmi vizsgálat megindítását.

A tanfelügyelő jelentette, hogy a hó folyamán több iskolát látogatott meg, amelyek közül egynehány teljesen elhanyagolt állapotban van. Garba községben csak görög katolikus iskola van, amelybe a 320 tanköteles közül csupán 80 jár rendszeren. Állami iskola létesítése a község ellenállásán meghiusult s ezért községi iskola létesítését határozta el a tanügyi hatóság; a miniszter most az államsegélyt kilátásba helyezte, s így a községi iskola mihamarabb létesül. Hasonló viszonyok vannak Kurtakéren, ahol 278 tanköteles közül csak 156 járt rendszeren s ennél fogva itt is községi iskola létesítése válik szükségessé. Kujed községben a tanterem 2 méter magas s 107 növendék van egy szobába zsufolva. A közigazgatási bizottság átir az egyházmegyei főhatósághoz, hogy az iskola részére megfelelő helyiséget szerezzen. Több kisebb ügy elintézése után a közigazgatási bizottsági ülés véget ért.

(—) Jutalom aradi tanítóknak. Arad város közigazgatási bizottság Varjassy Árpád kir. tanácsos, tanfelügyelő javaslatára felírta a kultuszminiszterhez és kéri, hogy Kovács Vincénét, községi iskolai tanítónőt, aki 24 éve, Moldován János görögkeleti iskola igazgatót, tanító egyesületi elnököt, aki 27 éve, továbbá Kemény Manó izraelita hitközségi tanítót, akik 27 éve kifogástalan munkásságukkal szolgálják a tanügyet és ügy politikai, mint társadalmi magukatartásával példát, nyújtanak, fizetésszerű 200 korona személyes pótlékban részesítse.

(—) Az izraelita népiskola államsegélye. A népoktatási törvény alapján az aradi izraelita hitközség tandíjpótlékot kér a közoktatásügyi kormánytól az elmaradó beíratási és tandíjak fejében. Minthogy a kért 2590 koronánál kevesebb tandíjpótlékra tarthat csak igényt a hitközség, a városi közigazgatási bizottság a kérvényt nem terjeszti fel, hanem tudomására adják a hitközségnek, hogy csak 2189 korona kiutalását hozzák javaslatba. Ha a hitközség úgy találná, hogy ennél többre van szüksége, akkor a közigazgatási bizottságtól egy négyes bizottság kiküldését kérheti és majd ez vizsgálja meg, mekkora az iskola dologi szükséglete és e szerint tesz javaslatot.

(—) Magánvizsgák. Az ujszentannai állami polgári fiúiskolában a magánvizsgálatok június hó 20-án és 21-én lesznek. A kérvények beadásának határideje május 7-dike. Szabó Béla igazgató.

A pénzügyi bizottság ülése. A képviselőház pénzügyi bizottsága mai ülésén foglalkozott a főváros 250 milliós kölcsönéről szóló törvényjavaslatl. A bizottság a javaslatot rövid vita után elfogadta.

A Ház munkaprogramja. Budapestről jelentik: Polónyi Géza mai beszéde folytán, mely az ülés idejének legnagyobb részét igénybevette, nem lehetett ma befejezni a belügyi tárcá vitáját. Három szónok holnapra marad. Valószínűleg csak holnap délben kerül a sor a miniszterelnökre. Holnapután áttérnek a honvédelmi tárcára.

Egy mozgalomról.

Hireket olvasunk egy, hogy úgy mondjuk szociális akcióról, amelynek megindítója, vagy vezére, vagy apostola e hírek szerint egy igen derék és szimpatikus törvényhozó, Muzsa Gyula ur, a célja pedig a képviselői fizetés „rendezése” a törvényhozó munka rengeteg fáradozásával, felelősségével és elfoglaltságával való arányosítása, szóval: fölemelése. Ennek a mozgalomnak vannak barátai és vannak ellenzői is, a mint már ez rendszeren lenni szokott, mert tudjuk, nem született még olyan szép, szent és nagy gondolat, amely küzdelem, szenvedés és megpróbáltatás nélkül juthatott volna el a megvalósulásához. De azért, ha igazsága igazság és erkölcsi erkölcs volt valóban, akkor végre is győznie kellett.

Három nagy és súlyos argumentumot is tud fölvonultatni ez a legújabb szociális mozgalom a maga igazsága és erkölcsi megbizonyítására. Az első egy szociális argumentum. Az, hogy a képviselőnek lehetetlen megélnie a mostani járandóságából. A második egy demokratikus argumentum. Az, hogy szegény ember ilyen gyöngye javadalmazás mellett nem vállalkozhatik törvényhozó munkára. A harmadik egy humánus argumentum. Az, hogy mikor az állam már szinte minden osztályu alkalmazottjának megjavította a fizetését, egetverő igazságtalanság lenne éppen azokat hagyni benne a régi nyomorúságban, akik számára a legnagyobb, a legnagyobb munkát végzik. Ez a reform tehát szociális érdek, demokratikus érdek és humánus érdek. Megvan benne a magyar igazság teljes háromsága.

Csak éppen hogy — amint mi meglátjuk — egy kicsit mind a három csonka. Egy kis „elfeledkeződés” történt mind a háromnak a fölvonulatásánál.

Igy például, mielőtt az első argumentummal kirukkolt volna Muzsa képviselő ur, elfeledkezett arról, hogy az ő kellemsen jövedelmező gyógyszerárát odaajándékozta a legöregebb segédjének. Pedig ezt okvetlenül meg kellett volna osekednie és még ma sem késő, hogy megcselekedje. De amíg meg nem teszi: addig áll ez a kérdés, hogy mi jövedelmező a képviselő fizetését, mikor úgy se ez az existenciája? Se az övé, se társaié, akik vele együtt mozognak a mozgalomban. A négyszázegynéhány között hány képviselő van, aki arra van utalva, hogy a törvényhozói napidijából éljen? És azok között, akik ilyenek, kik azok, akiket a végzet ereje egyenesen rákényszerített, hogy erre a rögs utra térjenek, holott jobb soruk is lehetett volna? Amíg a képviselőnek meg van a módja hozzá, hogy a képviselő volta mellett más is lehessen: ügyvéd, orvos, pap, kereskedő, iparos vagy gyógyszerész, lehet e joga ahhoz, hogy csak a törvényhozói munkájáért követelje teljes megélhetését.

És ki az a böles, aki ennek a hiteles kvótáját megszabja? Mi tudunk egész sereg embert, aki a képviselő mai fizetését is elégnék tartja, hogy megéljen belőle. És ezek az emberek, ezt a Muzsa képviselő ur megnyugtatóra és megvigasztalására hangoztatjuk különösen, nem is gazdag emberek. Hanem szegény emberek. A miből nyilvánvaló, hogy a szegény embereket nem az riasztja el és tartja távol a törvényhozói pályától, hogy ez a mesterség gyöngén jövedelmez. A szegény ember ennivel is beérné és takarékosan ki tudna jönni belőle. Más az, ami őt a mandátum viselésétől visszatartja. Nem a gyönyörűséget keresi, hanem — a belépődíjat sokalja. A kamattal beérné. De a tőke nincs meg hozzá.

A tisztviselőre pedig ne tessék hivatkozni. Ennek a sora más dülön halad. A díjok is tisztviselő, az államtitkár is tisztviselő. A mi a tisztviselő sorát, módját megjavítja, igen picike részben a fizetésrendezés. Hanem a maga talentuma, szorgalma, ügyessége, kiválósága, amely érdem szerint viszi fölfelé nagyobb állásba, nagyobb rangba és ezzel nagyobb javadalomba. Mert a fogalmazógyakornok megmaradhat fogalmazógyakornoknak, de államtitkár is lehet belőle. Ha ezt a rendet, fizetésnek és érdemnek arányosítását be lehetne hozni a törvényhozói működés területére is, mi nem bánnók, de a mozgalmas urakról nem tudjuk, bele lennének-e békélve? Mert Apponyi Albert gróf például már kijelentette, hogy ő a nemzetért folytatott munkájának, törvényhozói működésének ezt a mostani díját elégnék itéli és ellene van, hogy neki többet adjanak érte. A maga részéről Tisza Istvánnak is ez a véleménye. Hát már most, ha ezt a kulcsot elfogadjuk, a nagy szociális, demokratikus és humánus érdekű mozgalom derék vezérei mit gondolnak, a rendező és arányosító reform után a képviselőház pénztára mennyivel fog nekik többet kifizetni annál, amit most keveselnek?

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szombat: Cigányszerelem, operett. Zilahyné Singhoffer Vilma felléptével. B) bérlet.
Vasárnap: Dávidán mérsékelt helyárral: Gül-baba, operett. Este rendezés helyárral: Sasfiók, dráma. C) bérlet.

A Vigszínház holnapi ujdonsága.

(Fővárosi levél.)

Az igazi színházi szenzációkat megelőző és megillető érdeklődéssel várja a budapesti közönség Henry Bernstein *Après mai* („Utánam”) című új drámájának a premiérjét. A *tolvaj*, a *Baccarat*, a *Sámson* és az *Izrael* (hogy a *Jászolt* és a *Kerülő ut-at* ne is említsük) Budapesten oly jól ismert és érdeme szerint értékelt szerzőjének ez az új drámája tudvalevően a Vigszínházban kerül bemutatásra, ahol mint a színház legközelebbi ujdonsága holnap, szombaton kerül először színre.

Még inkább tudvalevő, hogy mi történt a *Après-moi*-val Párisban, ahol a világ első irodalmi színháza, a *Comédie Française* nyitotta meg számára kapuit. Minden ujságolvasó tudja, hogy ezt a nagy irodalmi értékű és szenzációs hatású darabot, melyet a francia kritika is nagyszerűnek ítél, le kellett venni a műsorról politikai okokból, mert Bernstein ellen a nacionalistáktól felbujtott és felbérelt csöcselék véres tüntetéseket rendezett az utcán és óriási botrányokat benn a színházban mindaddig, amíg Claretie igazgatót nem szólította fel maga Bernstein arra, hogy az *Utánam*-ot, melynek minden előadására zsúfolásig megtelt a színház, vegye le a műsorról.

Ilyen érdekes előzmények után kerül színre szombaton a Vigszínházban, Biró Lajos fordításában, az *Utánam*. Most, hogy a színház készül a darabra, érdekesnek ítélt megkérdezni Faludy Miklóst, a Vigszínház dramaturg-igazgatóját, — akinek köszönhető, hogy Bernstein-nak ez a darabja is, minden más külföldi színpadot megelőzve Budapestre került, — hogy mi a véleménye Bernstein új darabjáról és mit vár budapesti előadásától.

Faludy Miklós igazgató a következő érdekes nyilatkozatot tette a bemutatásra váró ujdonságról:

— Az *Utánam* eddigi pályafutása egyike a legfuresábbaknak, amely valaha szindarabnak osztályrészül jutott. A világsajtó napról-napra

bulletineket közölt azokról az eseményekről, a melyek a párisi előadásokat kísérték. Tüntetések, nyilatkozatok, párbajok érték egymást az egész világ közönségének izgalmas érdeklődése mellett. Mindenről irtak, mindenről beszéltek, csak azt az egy, mi ránk nézve pedig nem egészen mellékes kérdést hagyták megemlíttlenül, vajjon tulajdonképpen milyenek mának a darabnak a kvalitásai? Erre a kérdésre nem terjeszkedtek ki a hadi tudósítások. Nos hát én mondhatom, hogy ez a darab méltán sorakozik Bernstein többi drámáihoz. A legizgatóbb helyzetek egymást érik benne. A darab főhőse már majdnem öngyilkosságot követett el, amikor megtudta, hogy a felesége hűtlen lett hozzá. Ez a tudat újabb erőt adott neki az élethez.

* Zilahyné vendégjátéka. A színház illusztris vendégművésznője Zilahyné Singhoffer Vilma ma a Luxemburg grófiában lépett fel egészen megtelt nézőtér előtt. Angéla szerepében gyönyörű jelenség volt és eleganciája teljes illúziót keltett. Igazi grande dame volt, akiért méltán versengett egy herceg és egy gróf és akinek nemcsak a színpadi ünneplésből, hanem a közönség elismerő tapsviharból is méltán jutott ki. Énekével állandó nagy hatást keltett és a legtöbb énekszámát meg kellett ismételnie. A többi szereplő a már ismert jó alakításokkal járult az est sikeréhez.

* Falu. Móríc Zsigmondnak, a Sári bíró kitűnő szerzőjének Falu gyűjtőcím-alatt három egyfelvonásos színművét mutatta be a Nemzeti színház. Móríc egy felvonásosai nem valami nagyigényű darabok, hanem afféle kedves irodalmi apróságok, amelyekben a szerző pompás megfigyelésekkel viszi színpadra a falu apró kicsinyes összeütközéseit, sajátos embereit, csendes, természetes hangulatát.

A „Magyarosan” címűben egy falusi tanító elcsábítja a kovácsnak a leányát, mire a lány kutba ugrik. Egy félórával később már a tanító lakásán van az egész kaján falu, hogy tanuja legyen a történetdőknek. Összegyülekeznek az egész kupaktanács és szó nélkül végignézni, hogy a lánya becsületéért jött kovács a falu színe előtt megölje a tanítót. A „Mint a mező virágai” címűben egy fiatal parasztházaspárt visz a színpadra a szerző. Férj és feleség valóban vannak és éppen azért jelentek meg a jegyző előtt, hogy átvegyék a törvényszék föl-bontó ítéletét. A jegyző előtt kisül, hogy ők bizony ezután is együtt fognak élni, mert szeretik egymást és a férfi csup „truce”-ból indította meg a válópört. Volt egy háza azt akarta elpörösködni, hogy neki se legyen, ha már az asszonynak nincs. A „Kend a pap?” címűben egy prédikáció miatt fordul föl a falu. A református pap arról beszélt, hogy minden házasságban van boldogtalanság és ennek a becsédnek az lett a következménye, hogy harmincéves házasságok bomladozni kezdtek. Később a pap kijelenti, hogy szerencsétlen prédikációját egy német könyvből puskázta és az életben másként alakult a dolog, erre azután megnyugszik az egész eklézsia. A közönség a mai bemutatón rokonszenvesen fogadta az egyfelvonásosokat és sokat tapsolt a szerzőnek és szereplő színészeknek.

* Az „Aradi Zenekonzervatórium” növendékhangversenye, vasárnap folyó hó 23-án 1/5 órakor lesz saját helyiségében megtartva.

* Vasárnapi előadások. Vasárnap délután mérsékelt helyárral mellett a Gül-Baba című kedves muzsikájú operett kerül színre, amely még mindig kedvenc darabja az aradi közönségnek. Este Rostand hatásos drámája, a Sasfiók van műsoron abban a szereposztásban, amelybe a premiéren került színre.

* Jászai Mari Aradon. Minden három évben szeretettel látogat el a nagyasszony Aradra, ahol az ő művészetének és romantikus tragédiáinak talán a legnagyobb közönsége van. Négyeszer játsszik a jövő héten Jászai Mari rendes árakkal bérletfolyamban. Színre kerül Stuart Mária, Elektra, Borgia Lukrécia és Tolonc. Jegyek mind a négy estére már vasárnap reggel válthatók.

* A nagyváros fertőiből és más kinemotográfiai remekmű képezi városszerte beszéd tárgyát. Valóságos bucsujáró hely az *Uránia* színház, mely páratlan tökélyel hozza színre ezt a mesterséges megcomponált és rendezett remekművet. Csudálatos szuggesztív hatása van ennek a képnek. A nézőt teljesen uralják az események, melyek a nagyvárosi bűnök minden tulzottság nélküli megjelentésel. Az éjjeli mulatok füsttel, borgőzzel és buja szerelemmel teli levegője intenzív erővel hat és a néző nézi mélyszégyenre ezt a jó sok előtt ismeretlen világot, ahol a bűn él és ahol a veszendő egzisztenciáknak ezer csábító alkama van. Az *Uránia* nagy szociológiai jelentőségű képét őszintén ajánljuk mindenki figyelmébe, mert az igaz és tendenciájában nemes motívum. A hatalmas látványt, melynek leírását minden látogató megkapja, még csak szombaton és vasárnap mutatja be az *Uránia*. 175

* A világvárosi bűnök — negyedszer. Holnap szombaton lesz negyedik napja, hogy az Apolló-színház műsorán tartja a Világvárosi bűnököt s a közönség érdeklődése most sem merült ki, sőt egyre fokozottabban mutatkozik. Az Apolló-színház alig győzi befogadni azt a nagyszámú közönséget, amely látni akarja ezt a szenzációs szociológiai művet. A nagyvárosok fertőjének leplezetlen bemutatása s a esemény szubtilis beállítás mély hatást vált ki s valósággal lenyűgözi a nézőt. Az ember összeszorult szívvel lesi az izgalmas jelenetek végét s szinte fellélegzik, ha a szereplők valamelyike megszabadul gyöttrő perceitől. Elvonnak szemünk előtt a bűnös világ típusai, a perditák, az ingyenélők, hamiskártyások s uzsorások a maguk megtépett lelki köntösükben. Azok, akik nem ismerik az élet posványát, bámulattal nézik végig ezt a hatalmas művet, amely elvezeti a nézőt az éjjeli mulatóhelyek szeparátóitól az uzsorás szobáig. Elethü realizmassal mutatja be a Világvárosi bűnök a nagyvárosok fertőjét s még azt is láthatjuk, hogy egy fekete démon pezsgőzés mellett milyen kábítóan táncolja a hastáncot. A szöveget külön részletes leírásban ingyen megkapja mindenki az Apolló színház jegyszédőnél. 177

* A Kölcsey egyesület könyvtára virágvasárnapról husvét után keddig szükséges rendezések végett zárva marad.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Aradmegyei tanítók pályadíjai. A Kölcsey egyesületnek három 100—100 koronás Trefort díja tanítók és tanítónők számára április 25-ikén jár le. Pályázhatnak osztatlan 6 osztályú népiskolában vagy ennek V. és VI-ik osztályában működő férfi vagy tanítók. Kíváncsi vagyok, hogy a tanulók a népiskolai tantervben megszabott anyagot jól tudják. különösen a gyakorlati életben használható természettudományokban legyenek jártasak, Májusban a Kölcsey egyesület megbízottai meg fogják látogatni a pályázó tanítók iskoláit. Jelentésük alapján júniusban odaitéli a pályadíjakat az érdekes tanítóknak.

(*) Az „Aradi I-ső Jótékony célú Nagybercsényi Társaság” április 9-én d. u. 4 órakor választmányi gyűlést tart.

KONFLIKTUS

a kultuszminiszter és az aradmegyei közigazgatási bizottság között.

— Rendelet a román tanítók államsegélyéről. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A ad. ép illis 7.

Föltűnést keltő ügygel foglalkozott ma Aradmegye közigazgatási bizottsága. A kultuszminiszterrel támadt konfliktusa a bizottságnak a román elemi népiskolák államsegélyének megadása miatt. A miniszter ugyanis Aradmegyéhez olyan rendeletet küldött, amelyet a közigazgatási bizottság sérelmesnek talált és az ellen protestált.

Az ügyről alább részletesen beszámolunk:

Varjassy Árpád tanfelügyelő felolvasta a vallás és közoktatásügyi miniszter rendeletét, amelyet az aradmegyei román felekezeti tanítók államsegélyének ügyében küldött le. A tanfelügyelő ezután ismertette az egész ügyet. Az 1907. XXVII. törvénycikk kimondja, hogy a felekezeti tanítók államsegély iránti folyamodványokat a megyei közigazgatási bizottság utján, annak véleményével terjeszthetik be a miniszterhez. A közigazgatási bizottság esetről-esetre tárgyalás alá vette a kérvényeket, s megvizsgálta, vajjon megfelelnek a fentnevezett törvény, illetve a 8/910. számú miniszteri rendelet követelményeinek, s rendelkeznek az előirt feltételekkel. A hivatkozott törvény, illetve rendelet világosan előírja, hogy a folyamodó tanítónak a magyar nyelv tanításában kellő jártasságot és eredményt kell felmutatni, s emellett a kérvényhez miniszterileg jóváhagyott tantervet és órarendet kell csatolni. Minthogy azonban az aradmegyei román tanítók folyamodványai minden esetben hiányosak voltak, s a kívánt tantervet csatolni nem tudták, a közigazgatási bizottság az államsegély iránti kérvények elutasítását hozta javaslatba. A kultuszminiszter el is fogadta a bizottság prozozícióját és a tanítókat mindig elutasította kérelmükkel.

Ekkor a tanítók, illetve az egyházmegyei főhatóság, az aradi román püspökség, Aradvármegye közigazgatási bizottságának megkerülésével, egyenesen a miniszterhez küldött fel a kérvényeket. A miniszter ugyan véleményadás végett beküldötte azokat a közigazgatási bizottsághoz, de ugyanakkor tárgyalásokba bocsátkozott az aradi román püspökséggel. Ennek a tárgyalásnak érdekes, s feltűnést keltő eredménye lett. A miniszter ugyanis rendeletet küldött a vármegye közigazgatási bizottsághoz, a tanfelügyelőhöz és a román püspökséghez. S ebben, hivatkozással arra, hogy az egyházmegyei főhatóság ígéretét bírja aziránt, hogy a jövőben a törvénynek, s illetve a rendeletnek eleget tesznek, a további intézkedésig eltekint a törvényelőirta kellékek csatolásától, s az államsegélyt a kérelmező tanítóknak kiutalványozza.

Varjassy Árpád tanfelügyelő azt javasolja, hogy a miniszter leiratát vegye tudomásul a bizottság, s a jövőben aszerint járjon el.

Károlyi Gyula gróf Aradvármegye volt főispánja szólalt fel ekkor, s kijelentette, hogy a felolvasott miniszteri rendelet az 1907. XXVII. törvénycikk rendelkezéseivel ellentétben áll, minthogy a törvény világosan kimondja, hogy az államsegély iránti kérvények a közigazgatási bizottság utján terjesztendők fel, s hogy megfelelő kellékekkel legyen felszerelve. A miniszternek ez a rendelete tehát a közigazgatási bizottság hatáskörét megsértette.

Varjassy Árpád tanfelügyelő Károlyi Gyula gróffal szemben a tudomásulvételt javasolja.

Efölött aztán vita támadt, amelynek során Schill József vármegyei főjegyző felolvasta az idézett törvény rendelkezéseit.

Ennek megfelelőleg aztán Károlyi Gyula gróf azt javasolta, hogy a közigazgatási bizottság a miniszter leiratát ne vegye tudomásul.

Urbán Iván főispán szólalt fel ezután s azt proponálta, hogy a bizottság intézzen feliratot a vallás és közoktatásügyi miniszterhez s ebben utalással az 1907. XXVII. törvénycikk megfelelő szakaszaira, felhívja a bizottság a miniszter figyelmét arra, hogy a rendelet a törvény rendelkezéseivel ellentétben áll, s a közigazgatási bizottság hatáskörének negligálását, illetve a bizottság mellőzését látják ebben. S egyuttal kérje a felirat a minisztert, hogy a jövőben a törvény rendelkezéseinek megfelelőleg járjon el.

A közigazgatási bizottság egyhangulag magáévé tette a főispán előterjesztését.

Varjassy tanfelügyelő végül azt kérte, hogy a határozat kimondásánál az ő javaslata, amelylyel a tudomásulvételt proponálta, szintén felemlítették, illetve a határozat olyképen hozassék meg, hogy a tanfelügyelő javaslatával szemben a bizottság olyképen határozott, hogy Urbán Iván főispán fent részletezett javaslatát fogadja el, amely szerint e tárgyban feliratot küld a miniszterhez.

Ezután Varjassy Árpád tanfelügyelő tizen-négy aradmegyei román felekezeti tanító államsegély iránti kérvényét referálta. A tanfelügyelő az előbb említett miniszteri rendelethez való hivatkozással azt indítványozta, hogy a közigazgatási bizottság javasolja a miniszternek az államsegély megadását.

A közigazgatási bizottság azonban Urbán Iván főispán előterjesztésére éppen az előbb hozott határozat figyelembe vételével kimondta, hogy az államsegélyek megadását nem javasolja.

GYÁSZROVAT.

Haláloz s. Tragikus körülmények között hunyt el tegnap Aradon egy széles körökben jól ismert előkelő urinó. Özv. bajczai Beliczey Istvánné született konopi-Konopy Antonia, Kintzig János földbirtokos anyósa. Tegnapelőtt Aradra érkezett gyermekei meglátogatására. A hetvennégy éves urinót tegnap fürdés után szív-szélhűdés érte és néhány perc alatt meghalt. Az urinó, aki Beliczey István volt békésmegyei főispán özvegye állandóan Békéscsabán lakik, de sűrűn ellátogatott Aradra Kintzigékhez. Halálával gyász éri a Beliczey, Pfeiffer, Baghy és Kövér családokat. Az elhunyt urinót holnap, szombaton délután szentelik be a Weitzer János-utcai gyászházban. A beszentelés után Békéscsabára szállítják és a családi sírboltban helyezik el örök nyugalomra.

Rendkívül nagy részvét mellett helyezték ma délután fél 4 órakor örök nyugalomra Szent Károly nyugalmazott főszolgabíró. A gyászszertartást, amelyen a város és vármegye közéletének számos előkelősége jelent meg, Zárkövy Bonifác plébános végezte.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— — —	357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— — —	151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — —	151
Nyomda	— — —	151

HIREK.

— Az időjárás. Az időjárásban lassu javulás várható. Sürgönyprognózis: Elvéve csapadék, később enyhébb. Déli hőmérséklet: 3-8 C°.

— A király a vallási békéről. Bécsből jelentik: A király ma délelőtt fogadta a két evangélikus hitközség küldöttségét. Az üdvözlésre Ő felsége a következő szavakkal válaszolt:

— Hálájuk és hagyományos büségük biztosítása, melyet önök az ágostai és helvét hitvallásu evangélikusok nevében kifejtettek, élénk megelégedéssel tölt el. Ohajtom, hogy valamennyi elismert felekezet egyenlő jogosságának önök által kifejezett eszméje egyre mélyebb gyökeret verjen és utját egyengesse valamennyi polgár békéjének és egymás mellett való vallási együttélésének. Meg vagyok róla győződve, hogy az evangélikus egyházak vezetősége miként eddig, úgy ezután is a béke érdekében fog működni és hogy az egész papság a lojalitás intenciójával eltelve ezt az érzést gondosan fogja ápolni és megővni. Fogadják nagyon megörvendeztető üdvözlésükért legmelegebb köszönetemet és biztosítsák hitsorsosainkat állandó kegyelemről és vigyék el nekik császári üdvözlömetet.

— Orosz-német közeledés. Londonból jelentik: A Standard berlini tudósítója táviratozza: Hiteles helyről tudom hogy a tárgyalások Németország és Oroszország között — melyeknek tervét a potsdami találkozás alkalmával pendítették meg az uralkodók — eredményre vezettek. Az orosz-német szerződés már kész, csak az aláírása van hátra. Udvariasságból a beteg Szaszonoff iránt a formáságokat elhalasztották, amíg a külügyminiszter személyesen aláírhatja a szerződést, azonban maga a gyakorlati cél, melyet a két uralkodó kitűzött, el van érve.

— Földgáz Székelykeresztúron. Székelykeresztúrról jelentik: Gyárfás Endre földbirtokos évek óta észlelte, hogy gazdasága területén olykor-olykor gázömlések mutatkoztak. Jelentést tett erről a kolozsvári egyetemen, ahonnan Szadeczky Lajos dr. és Szeghy Ferenc dr. geologus kiutaztak a helyszínre. Kitént, hogy nagyobb mennyiségű földgáz van a földbirtokon. Gyárfás a kutatásról szóló szakvéleményt felterjesztette a pénzügyminiszterhez, próbafurattások eszközését kérve. A pénzügyminiszter kilátásba is helyezte, hogy a feltárást rövid időn belül eszközölni fogja.

Marosvásárhelyről jelentik: A város közönsége két millió korona kölcsön felvételét határozta el a földgáznak a városba való bevezetésére. Bernády György dr. polgármester május hó első felében Pfeiffer Ignác műegyetemi tanár társaságában Amerikába utazik a földgáz felhasználásának tanulmányozása tárgyában. A tanulmányi ut két hónapig fog tartani.

— Zsaroló rendőrtanácsos. Máramaroszigetről jelentik: Merényi Ferenc rendőrtanácsost tegnap felfüggesztették állásától. A felfüggesztés oka az, hogy a tanácsos kétszáz koronát kért a kcfáktól, melynek ellenében hajlandó lett volna a régi piacon meghagyni őket. A kofák kezdtek is gyűjteni, de csak 108 korona gyűlt egybe. Kétségbeesésükben a zsidó szentegylethez fordultak, amely teljesítette is kérésüket és megadta a hiányzó összeget, azonban a szentegylet közgyűlésén kipattant a dolog és a vezetőség kénytelen volt feljelentést tenni a rendőrtanácsos ellen. A vád beigazolást nyert, mire az alispán felfüggesztette Merényit. Az ügyészségen is megindult ellene az eljárás zsarolás vétsége miatt.

— Az aradi kivégzés hiteles szemtanója? Föltűnést keltő levelet kapott a napokban az Aradi Kölcsey Egyesület elnöksége a morvaországi Bórás községből. Ez a levél, amelyet Holitschek Domanek volt katonatorvos küldött, azt tartalmazza, hogy ő határozottan emlékezik arra: hol végezték ki 1840-ben az aradi vértanukat. „Én — írja Holitschek — 1849-ben katonatorvos voltam az osztrák hadseregben és az aradi várban hosszú ideig teljesítettem szolgálatot. Mindazt tudom, amiket a vértanúk kivégzéséről és eltemetéséről eddig csak mendedonda alapján tud az utókor. Én hivatalosan vettem részt a kivégzésnél. Most, miután olvasom, hogy kutatják és nem találják a vértanúk sírját és kivégzési helyüket, elhatároztam, hogy hiteles adataimat a tizenhárom bizottság rendelkezésére bocsátom. Én már több mint 80 esztendő óta öreg ember vagyok, nem tehetem ki magam a hosszú ut fáradalmainak, tehát kérem a bizottságot, küldjön el hozzám valakit az adatokért”. — A Kölcsey Egyesület vezetősége megbizta Juhász Ferenc tanítót, az egyesület könyvtárosát, hogy utazzék ki a kis morva faluba és szerezzze be a történelmi értékű adatokat. Juhász tegnap el is utazott, hogy meggyőződjék arról, vajjon e levél adatai megfelelnek-e a valóságnak.

— Öngyilkos táblabi ő. Balassagyarmatról jelentik: Jakobovics József nyugalmazott táblabíró a nógrádvármegyei kaszinó igazgatója, a város egyik legismertebb személyisége még január 27-én eltűnt lakásáról és azóta nyoma veszett. Ma délután aztán a várostól öt kilométernyire fekvő Ipolyszög község határában az Ipolyból egy feloszlásnak indult holttestet fogtak ki, amelyben Jakobovics holttestére ismertek. Miután a hullán külső résznek semmi nyoma se volt, valószínű, hogy az ideg beteg ember öngyilkossá lett.

— Vallomás a halál előtt. Irtunk arról, hogy Vilcsék Gyula facseti könyvelő, akinek aradi leánya a felesége, a napokban öngyilkosságot követett el. A tragédiának megrendítő körülményei vannak. A szerencsétlen ember vasárnap érkezett Facsetről Lugosra, rendes szokása szerint nekilátott régi szenvedélyének, a hazardjátéknak. Az is a szokásához tartozik, hogy sokszor és nagy összegeket veszített és alig-alig nyert néha pár garast. Rettentő elkeseredés szállotta meg, mikor az utolsó koronáját is elszedték tőle. Lehorgasztott fővel járt-kelt a városban s kétségbeesésében halálra szánta magát. Tegnap délután bezárkózott a Bonnáz-utcai Szabonáry-féle Szent István-vendéglő egyik szobájába s ott délután három óra tájban fejbe lőtte magát. Borzalmas fegyverből lőtt magára; a tizenkét milliméteres golyó forintnagyságu lyukat szakított jobb halántékán és rögtön megölte a boldogtalant. Az éjjeli szekrényen feküdt kis jegyzőkönyve abba írta bele keserű bucsuszavait, melyek önmagával meghasonlott lelkének hü visszatükrözői:

— Beteg szenvedélyem vitt a halálba; ne gyászoljanak, nem érdemlem, rossz fiu, rossz férj, rossz apa voltam, jó éjszakát.

— Összeütközött vonatok. Madrid-ból jelentik: Olozaguita közelében egy San Sebastianból jövő vonat összeütközött egy különvonattal, a mely portugál turistákat vitt Franciaországba. Az áldozatok száma még ismeretlen. A forgalom közivatar következtében megakadt.

— Halálos benzinrobbanás. Augsburgból jelentik: Martingban egy vegyészeti üzletben benzinrobbanás történt. A robbanás az üzlet két alkalmazottját rögtön megölte, egy harmadik pedig oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy életbenmaradásához nem fűznek reményt.

— Bomba a versaillesi palota előtt. Párisból jelentik: A versaillesi kastély egyik órének ébersége nagy katasztrófát hártott el ma délelőtt. Az ór kórsétája alkalmával a kastély bejárata előtt egy bombát talált, amelynek már a kanóca is égett. Az ór a kanócot hamarosan eloltotta és így a robbanást megakadályozta. A bombát megvizsgálták és kiderült, hogy a legveszélyesebb robbanóanyaggal volt töltve és felrobbanása esetén óriási pusztítást okozott volna. Az ór, mikor a bombát észrevette, három férfit látott arról a helyről hirtelen elmenekülni.

— Eltűnt csendőrörvezető. A magyar királyi harmadik számú csendőrkerületi parancsnokság értesítette a budapesti főkapitányságot, hogy Czinka József csendőrörvezető e hónap 4-én eltűnt gyöngyösi órséről. A csendőrörvezető többször emlegette, hogy öngyilkos lesz. Eltűnésekor magával vitte forgópisztolyát. A csendőrkerületi parancsnokság azt hiszi, hogy Czinka öngyilkosságot akar elkövetni. A budapesti rendőrség megindította a nyomozást.

— Halálos szerencsétlenség eimen a napokban a Makói Újság nyomán azt közöltük, hogy a mezőhegyesi cukorgyár egyik napszamosa répahordás közben, baleset következtében meghalt. A cukorgyár igazgatósága azt közli velünk, hogy ez a jelentés teljesen alaptalan, mert a gyárban most szünetel a reparakodás és így a jelzett szerencsétlenség meg se történhetett.

— Tolvaj az igazságügyminiszteriumban. Budapestről jelentik: Demhoff Károly hivatalnok bejelentette a főkapitányságon, hogy az igazságügyminiszteriumban lévő hivatalos szobájából ellopták a mosdóra tett aranygyűrűt. A rendőrség nyomozza a tolvajt.

— Új rendezett tanácsu város. Zsolna község április 1-én alakult át rendezett tanácsu várossá. Ez alkalommal köriratot intézett a törvényhatóságokhoz, melyben a következő értesítést adta: „Ezennel közöljük, hogy Zsolna rendezett tanácsu város, mint ilyen működését a mai napon megkezdte.”

— Vizsgálat a Lukács-fürdő ellen. Megírtuk lapunk utolsó számában, hogy a Lukács-fürdő részvénytársaság igazgatóit, Palotai Rezső udvari tanácsost és Palotai Ödön japán konzult a vállalat egyik elbocsájtott hivatalnokának nagyszabású adóletagadással vádolta meg. A megvádolt vállalati igazgatók azt állítják, hogy a följelentést egy elbocsájtott könyvelőjük boszúból tette meg. A följelentő nem kívánja nyilvánosságra hozni a nevét, ellenben számít arra, hogy a kincstártól meg fogja kapni az öt megillető jutalmat. A gyakorlat ugyanis az, hogy az eltított adók után kivetett bírság összegének kétharmadrésze azt illeti meg, aki az adófelügyelőséget az eltított adóalapról informálja. A följelentő biztosra veszi, hogy a visszaélések beigazolódnak s ebben az esetben jelentkezik a jutalomért. A Palotay-testvérek ellen emelt adópanama vádja holnap a képviselőházban is szóba kerül. Huszár Károly néppárti képviselő, a kit szintén informáltak az adópanama vádjáról, a pénzügyminiszterhez interpellációt jegyzett be, a melyet a holnapi ülésen fog elmondani.

— Elpusztult gyümölcsfák. Hódmezővásárhelyről jelentik: Két napon át álmindóan havazott. A fagy csupán a gyümölcsfákban tett kárt; más veteményeknek nem ártott a fagy.

— A nagyhalmági főszolgabíró ügyéről a napokban irtunk és közöltük Lovich Gyula főbírónak ama kijelentéseit, amelyekkel megcáfolta Pap Teodor dr. nagyhalmági ügyvéd följelentésének adatait. Pap dr.-tól most a következő sorokat kaptuk.

Tekintetes Szerkesztőség! Az Aradi Közlöny 1911. április 2-iki számban „alaptalanul megvádolt főszolgabíró” cím alatt reám nézve sértő kifejezéseket tartalmazó cikk jelent meg. Az ügy felvilágosításával késtem, mert detektív munkát kellett végezniem, — míg a sértő kifejezések gazdáját megkaptam. Az Aradi Közlönyben megjelent cikk elolvasása után Gomsa Emanuel és Oncu Nerva dr. urak utján Lovich Gyula urtól felvilágosítást kértem, mire Lovich Gyula ur kijelentette, hogy a sértő cikket sem nem írta, sem meg nem bizott senkit annak megírásával s egyáltalán csak az Aradi Közlönyből értesült róla. Valószínűleg valami jó barátja írta, de anélkül, hogy ő sugalmazta volna. Ezen kijelentés után Jancu Kornél dr. és Marsieu Jusztin urak utján az Aradi Közlöny szerkesztőségétől kértem felvilágosítást, ahonnan azt a kijelentést kaptam, hogy a cikket a „Budapesti Naplóból vették át”, azért felelősséget nem vállalnak. Megszereztem a Budapesti Napló megfelelő számát Robu János dr. és Kóváry Lajos urak utján Lovich Gyula urtól újból felvilágosítást kértem, mire nevezett ur kijelentette, hogy ő a sértő kifejezéseket nem használta, bár telefon utján kijelentette a Budapesti Naplónak, hogy a feljelentés alaptalan és politikai háttérre van. Ezek után segédeim utján a Budapesti Napló szerkesztőségéhez fordultam, ahonnan sürgönyileg azt az értesítést nyertem, hogy a sértő kifejezéseket igenis Lovich Gyula ur használta. Tehát először azt mondta, hogy az Aradi Közlönyből értesült az egész ügyről, aztán beismerte, hogy a Budapesti Naplótól telefonon beszélgetést folytatott, de a sértő kifejezéseket nem használta, a Budapesti Napló cikkírója pedig kijelentette, hogy Lovich Gyula ur használta a sértő kifejezéseket. Ezek után azt hiszem nem szükséges egyebet előadnom Lovich Gyula urról, sem pedig arról, hogy a felémelt fővel való járás milyen alapon nyugszik. Az ebből keletkezett lovagias eljárást a segédeim az én részemről befejezettek nyilvánították. Én különben biztos alapon tettem meg a följelentést. A fegyelmet megelőző vizsgálat a nyilvánosság és a felek kizárásával lett lefolytatva. A tanúk kihallgatásánál egyikünk sem lehetett jelen s így nem tudom, hogy beszél a tanúk vallomásától és az ő fényes rehabilitációjától. Én most sem mondhatok egyebet, csak azt, hogy a feljelentésben foglaltak valók és bizok a felettes hatóságok igazságosságában. Ami a rágalmozási perrel való fenyegetést illeti, azt hiszem az csak olyan üres fenyegetés, ezt a pert nem fogja Lovich Gyula ur megindítani. Megköszönve igen tisztelettel szerkesztő ur szívesességét maradtam: Nagyhalmági 1911. április hó. Kiváló tisztelttel: Pap Teodor dr.

— Drágul az egyéves önkéntesség. A honvédelmi miniszterium körrendeletben értesítette a vármegyék alispáni hivatalát, hogy a honvédségnél és a közös hadseregben 1911. február 1-től saját költségükön szolgáló egyéves önkéntesek évi átalány összegét a közös hadügyminiszteriummal egyértelműen következőképp állapította meg: Fegyverzetért 7. korona, legénység felszerelésért 16. korona, kincstári élelmezésért 313 korona, ruházatért 121 kor. Az önköltségű egyéves önkénteseknek tehát tartási költség címén 348 korona helyett ezután 456 koronát kell fizetniük. Azok a saját költségűen szolgáló egyéves önkéntesek, akik lovas fegyvernemeknél fognak szolgálni, lótartás címén ezenfelül még 657 koronát, lófelszerelés címén 32 koronát fizetnek.

— Gyilkosság kártyavesztesség miatt. Nagy-kikindáról jelentik: E hó 5-én, Mirkov Jován boosári gazda magához vette az adókönyvet, hogy adóhátralékát kifizesse összerakott pénzéből. Mirkov utközben betért a kocsmába és ott találkozott Brkin Gézával, akivel késő éjszakaiig különféle hazárdjátékokat játszott. Mirkov elvesztette az adóra szánt pénzt és e fölött annyira elkéseredett, hogy összeveszett társával, és szóváltás közben késével szíven szúrta Brkint ki holtan esett össze. Mirkovot a csendőrség letartóztatta.

— 180.000 koronás reggeli. Az angol koronázási ünnepély olyan nagyszerűnek ígérkezik, amilyet a világ még nem látott. Valamennyi dreadnought, továbbá 500 csatahajó fog a kikötőben horgonyozni. Legnagyobb szenzációt azonban a dreadnoughtok képezik majd, amelyek pazarul ki lesznek világítva és hatalmas fényezőórákkal messze bevilágítanak majd a szárazföldre. A hajóhadon kívül London városa készül nagyban az ünnepségre. Elsősorban a koronázási reggeli okoz nagy gondot, amelyet a Guild hallban akarnak megtartani 1500 személy részére, 180.000 korona költséggel. A reggelinél csak a legdrágább borokat fogják inni, egy eddig még soha nem hallott hatalmas zenekar fog hangversenyezni és az asztal drága virágokkal lesz díszítve, úgy hogy lehetséges, hogy a 180.000 korona költség nem is lesz elegendő. London városa különben sem takarékoskodik. A város díszítésére egy negyedmilliót engedélyezett és a kivilágítására 120.000 koronát. Különös ünnepségre készülnek az indiai vallásos szövetségek. A koronázás napján nagy hindu ceremóniát akarnak tartani, amelyen György király testsúlyának megfelelő arany és ezüst pénz mennyiséget akarnak összeadni, amint az ünnepség végén a szegények között fognak szétosztani. Az angol lapok megint nagyon sokat foglalkoznak a trónnal, amelyen György király a koronázás alkalmával ülni fog. Ez a Westminster-apátságban lévő híres trónszék, mely tölgyfából készült oroszánlábakkal, amelyen II. Edvárd király óta minden angol királyt megkoronáztak. György királynak azonban több trónszéke van, egy a windsori kastélyban, egy a Buckingham-palotában és egy a felső házban, amelyről a király a trónbeszédet olvassa fel. Legszébb a windsori kastélyban lévő trónszék, amely elefántcsontfaragvány és egy indiai rajah ajándéka.

— Születések, halálozások és házasságok. Az aradi anyakönyvi hivatalban e hó 7-én a következő születéseket, halálozásokat és házasságokat költöttek jelentettek: Született: Csontos László kocsirendezőnek Julianna nevű leánya. Puterity Gergely kisbirtokosnak András nevű fia. Csóti Antal bádognak Nándor nevű fia. Gencsán János napszámosnak Aurél nevű fia. Schmidt János máv. hivatalnoknak Mihály nevű fia. Toldi Imre csizmadianak Ilona nevű leánya. Meghalt: Csillag Imre 68 éves napszámos. Kis József 11 napos csecsemő. Elekos Károly 51 éves cipész. Zupko Zakariás 14 hónapos fia. — Házasság nem fordult elő.

— Francia likörök legbiztosabb készítésére — házilag — a likör aroma a üveg 60 fillér Vojtak és Weisznál. 1450

SPORT.

+ Délmagyarországi football bajnokság. Délmagyarország labdarúgó spartjának nevezetes napja lesz e hét versenynapja. Délmagyarország két legerősebb csapata kerül szembe a tavaszi bajnoki fordulóban. A kiforrott formájú egyesületekkel szemben is győzelmesen szereplő csapatok küzdelme rendkívüli sportot ígér. Városunk sportért lelkesedő közönségén kívül az egész kerület osztatlan érdeklődéssel lesi kedvenc csapata mérkőzését a kerület „legjobb csapata” büszke címért. A mérkőzés kedvezőtlen idő esetén is megtartatik.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Kamarai értekezlet a jég-szabályrendelet-ről. Az aradi Kereskedelmi és Iparkamara közös bizottsága az érdekelt élelmiszer kereskedők és iparosok bevonásával tárgyalta a műjég kötelező használata tárgyában kidolgozott törvényhatósági szabályrendelet-tervezetet. A Kamara honorálta azt a célt, amelyet a szabályrendelet a közegészségügy érdekeinek képviseletében szolgálni akar, de úgy találta, hogy a szabályrendeletnek a tervezet formájában való életbeléptetése egyrészt fokozná az élelmiszereknek egyébként is egyre növekvő drágaságát, másrészt annak következtében, hogy a város jéggyára az évnek egy részén át — t. i. a téli hónapok alatt — jeget nem termel, egyenesen kivihetetlen volna. A Kamara véleménye szerint a közegészségügy érdekeit teljesen kielégítené a tervezet első 2 szakasza helyett alkalmazandó következő rendelkezés:

„Azok, akik közvetett vagy közvetlen fogyasztásra szolgáló élelmi és élvezeti cikket készítenek és árusítanak, kötelesek olyan hűtő-készüléket alkalmazni, amelyben az élelmi és élvezeti cikkek a természetes jéggel vagy jéglével közvetlen érintkezésbe nem jöhetnek. Mindazon esetekben, midőn az élelmi és élvezeti cikkek a jéggel közvetlen érintkezésbe hozatnak, a műjég használata kötelező.”

A kamarai elnökségnek ezt a proposícióját az értekezlet egyhangulag magáévá tette. Kifogást emelt még a szabályrendelet 3. és 4. szakaszai ellen, amelyeket teljesen illuzorikusoknak tartott. E szerint ugyanis vidékről szabad volna természetes jégben behozni az élelmiszereket és addig tartani abban, amíg csak el nem fogy, de a városból vidékre csak műjégben szabad az élelmicikkeket szállítani. Hiszen, ha már egyszer a természetes jég inficiálta az élelmiszert, hiába teszik aztán műjégbe, ez már nem fogja azt dezinficiálni. — Ottenberg Tivadar kamarai elnök, aki az értekezletet vezette, ezután összefoglalta a felszólalások eredményét, megköszönte a jelenlevők szívesességét és az ülést bezárta.

Pótvasár Silingyán. A kereskedelemügyi miniszter arról értesítette az Aradi kereskedelmi és iparkamarát, hogy Aradvármegye területéhez tartozó Selénd (Silingyia) községben a múlt évi december hó 18-ára esett, de elmaradt országos állatvásár helyett folyó évi április hó 10-ére pótállatvásárt engedélyezett.

— Az aradi piac áráiról ezt a hivatalos jelentést kaptuk: 1 drb saláta 1—10 fill., 1 drb kalarabé 2—8 fill., 1 drb kelkáposzta 3—8 fill., 1 drb tök 30—50 fill., 1 kötés retek 6—10 fillér, 1 rakás spenót 10—12 fill., 1 rakás sóska 10—16 fill., 1 kiló burgonya 6—8 f., 1 drb káposzta 10—50 f., 1 kötés vöröshagyma 4—6 fill., 1 kötés foghagyma 4—50 fill., 1 kötés zöldség 4—12 fill., 1 kötés zeller 4—20 fill., 7—8 drb tojás 40 fill., 1 liter tej 20—26 fill., 1 csomó tehén túró 8—12 fill., 1 liter tejfel 100—120 fill., 1 kiló vaj 260—300 fill., 1 drb rántani való csirke 150—180 fill., 1 drb csirke sütni 220—250 fill., 1 drb tyúk 250—350 fill., 1 drb káppan 300—400 fill., 1 drb sovány liba 300—500 fill., 1 drb kövér liba 300—1600 fill., 1 drb sovány kacsa 300—400 fill., 1 drb kövér kacsa 500—700 fill., 1 drb pulyka 600—1000 fill., 1 drb karfiol 10—40 fill., 1 kiló fehér kenyér 20 fill., 1 kiló barna kenyér 26 fill., 1 kiló marha hus eleje 136 fill., 1 kiló marha hus hátulja 152 fill., 1 kiló marha hus pecsenye 168 fill., 1 kiló borjú hus 200 fill., 1 kiló borjú szelet 240 fill., 1 kiló sertés hus 176 fill., 1 kiló zsir 200 fill., 1 kiló szalonna 200—240 fill., 1 kiló juhhus 120—128 fill., 1 kiló bányahus 180—200 fillér.

Aradi gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, apr. 7.

Az áprilisi idő szeszélyes volta nyugtalanítja a gazdálkodókat. A szép tavaszi napok késnek, már pedig a vetéseknek kedvező, jó időre lenne szükségük.

A gabonavásár irányzata a mostani időjárásra szikárd.

Nagybőjt alkalmával

van szerencsém állandóan friss bel- és külföldi sajtokat, olajos és pácolt halneműket, húsvéti kassai sódort saját készítményű körözött lipthói túró, Rochefort vajjal, francia halsalátát, valamint az e szakba vágó csemege árakat legelőnyösebb napi árban ajánlani. Legfinomabb tavaszi zólyomi csemege lipthói, valamint székely csemege túrót. Likőrök, krémek, cognacok, borok, málnaszörp, saláta, olajok,

kaviár, olajbogyó, stb. Viszontárusítók kérjék ujonnan megjelent előnyárlapomat.

Kiváló tisztelettel

1565

SCHULTZ LAJOS

Sajt-, vaj- és csemege-kereskedő

ARAD, Weitzer János-utca 9. szám.
TELEFON 763.

A mai piacon elkelt:

600 mm. buza	10.50—10.70
300 mm. tengeri	4.90—5.00
Rozs	6.80
Zab	7.20
Árpa	7.30

Az árak ötvenkilogramonként, koronákban értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, április 7.

Amerika 14-el olcsóbb. Kínát korlátolt, vételkedv gyenge. 5 ezer mm. 5 fillérrel magasabb.

Az árak 50 kilonként számítva:

	Dél sárlat	2 órai sárlat
Buza 1911. áprilisra	11.80—11.81	11.84—11.85
Buza 1911. májusra	11.55—11.56	11.55—11.56
Buza 1911. októberre	10.80—10.81	10.81—10.82
Rozs 1911. áprilisra	8.90—8.91	8.98—8.99
Rozs 1911. októberre	8.38—8.39	8.28—8.29
Tengeri 1911. májusra	5.67—5.68	5.67—5.68
Zab 1911. áprilisra	8.74—8.75	8.86—8.87
Zab 1911. októberre	7.35—7.36	7.32—7.33

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Apr. 7. —

Magyar aranyárjádék 4%	111.20
Magyar koronaárjádék 4%	91.45
Magyar koronaárjádék 5%	80.80
Magy. földterem. kötvény 4%	92.75
Horvát-szlavon földterem. kötvény	94.00
Magyar nyaralásországi kölcson	228.00
Visszaszab. és saegedi sorjegy kölcson	155.00
Osztrák járadék papírban	92.80
Osztrák járadék esztben	98.70
Osztrák járadék aranyban	115.25
Osztrák koronajáradék 4%	92.90
1880. évi osztrák államsorjegy	162.00
Osztrák-magyar bankrészvény	19.20
Magyar hitelbank-részvény	824.50
Osztrák hitelintézet részvény	655.00
Osztr.-magy.-államsorjegy részvény	765.00
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.01
Német birodalmi marka	117.80
London vista	239.82 1/2
Paris vista	94.80
23 márkás arany	28.48

A Temesvári Lloyd-Társulat

terményosarmokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonkénti korona értékben.)

1910. Apr. 7.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos	10.50—10.55
75	10.55—10.60
75	10.60—10.70
75	10.10—11.80

Buza (Temesvári kerek. ár):

75 kilogrammos	10.40—10.45
Rozs	7.20—7.25
Árpa	7.40—7.45
Zab	7.80—7.85
Tengeri(tul)	5.05—5.10

Budapest-kőbányai sertéskereskedés

— Apr. 7. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; kőcsép párosként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 172—174 fillérig; fiatal kőcsép páronként 251—253 kilogrammig terjedő súlyban 174—176 fillérig; kőcsép páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 164—168 fillérig.

Sertéselőkészítés: Apr. hó 4. napján volt kőcsép 19425 darab, Apr. 5. napján főlhajtatott 150 darab, Apr. 5. napján elszállított 91 darab, Április 6. napjára maradt készletben: 19184 darab.
A hízott sertés üzlet irányzata eszandes.

Felolós szerkesztő
BOLGÁR LAJOS.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Szombat, 1911. április hó 8-án:

B bérlet B bérlet

Zilahyné Singhoffer Vilma felléptével:

Cigányszerelem.

Regényes operette 3 felvonásban. Írták: Willner és Boudansy. Zenéjét szerzette: Lehár Ferenc. Fordította: Gábor Andor. Rendező Kulcsár Lajos.

SZEMÉLYEK:

Dragotin	Heltal Jenő.	Zórika	Zilahyné.
Boleszku	Huszár K.	Jolán	Sz. Rental B.
Dimitrianu	Vas Jenő.	Körösházy	Dióssy Nusz.
Józi cigány	Cseh Ferenc.	Julca	Renkóné.
Mózei	Polgár S.	Foresku tiszt	Herold E.
Mosú	Kulcsár L.	Liabic bojár	Mazor F.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URANIA

mozgófénykép színház.

Műsor 1911. apr. 8-án, szombat

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

1. Kellemtelen szimptoma. Bohózat. — 2. A nagyváros fertőiből. (Világvárosi bűnök.) Irta: Ferzande Renqueir. Dráma 3 felvonásban. — 3. A bikaviador. Humoros.

Előadások d. n. 1/2 órától kezdve.

Utolsó előadás este fél 11 óráig.

Az előadások tartama 2 óra.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadásokon a cs. és kir. 33 gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

Helyárak: I. hely 1 kor., II. hely 80 fill., III. hely 60 fill., IV. hely 40 fill., V. hely 20 fill.

APOLLÓ SZÍNHÁZ

az Andrássy-téri új Lloyd-palotában.

Uránia Magyar Tudományos Színház aradi színpadja.

Ma szombat, 1911. április 8-án:

1. Löverseny a jégen. Természetutáni felvétel. — 2. A szótnyanadrág. Humoros. — 3. Thaisz. Színes műfilm. Történelmi dráma. — 4. Világvárosi bűnök a mozgófénykép színházában. Dráma 3 felvonásban. 1000 méteres kép. Érdekesítő képek a világvárosi életből. — 5. Leó a katonáknál. Kacagató.

Helyárak: Páholy ülésenként 1 kor. Zartszék 1 kor. I-ső hely 80 fillér, II-ik hely 60 fill., III-ik hely 40 fill., IV-ik hely 20 fill.

Az előadások délután 6, 1/2 és 9 órakor kezdődnek.

A hölgyek kéretnek a nezőtérben kalap nélkül megjelenni.

Saját zenekar.

Műsort ingyen kapni a jegyszedőknél.

Ruhatár. — Buffet.

NYILTTÉR.*

Limbeck János és fia

első magy. kir. szab. érekepedő-gyára és tometőberendező intézetéből.

Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Bajezai Beliczey Géza, Tibor, Hona férjezett Pfeiffer Antalné, Erzsi férjezett nyéki Kintzig Jánosné, fájdalomtól megtört szívvel és mély bánattal jelentik az összes rokonság nevében, a hön szeretett édes anyja, anyós, nagyanya, dédanya

özv. bajczai Beliczey Istvánné,

szül. konopi Konopy Antónia,

élete 74-ik évében, f. hó 6-án, rövid szenvedés után jobblétre szenderült.

A boldogult drága halott földi maradványai Aradon, Weitzer János-utca 11. szám alatt április hó 8-án, délután fél 3 órakor fognak a róm. kat. egyház szertartásai szerint beszenteltetni és Békéscsábára szállítva, április 9-én ujjólagos beszentelés után a családi sírboltba örök nyugalomra helyeztetni.

A milyen szeretetteljes és áldott volt lelked egész élteden át: úgy virrasszon az örök szeretet és béke áldott hamvaid felett!

Arad, 1911. április 7.

Konopi Konopi Kálmán testvére, Beliczey Gézáé szül. Szécsényi Baghy Lutz, Beliczey Tiborné szül. Rélyi Antos Mária menyei. Pfeiffer Antal, Nyéki Kintzig János vejei. Szécsényi Baghy Gyula és neje Pfeiffer Mária, Pfeiffer Emmi, Pfeiffer Antí, Pfeiffer Mátyás, Beliczey Mária, Beliczey István, Beliczey Miklós, Beliczey Margit, Beliczey Klára, Beliczey János, Kintzig Georginka, Kintzig János unokák. Szécsényi Baghy Mariska. Szécsényi Baghy András dédunokák.

Mme Thérése

vállfűző-készítő

Budapest IV. Semmelweis-utca 2.

Van szerencsém a tisztelt hölgyközönséget értesíteni, hogy mai napon ideérkeztem és a Központi szállodában megszálltam.

Tisztelettel bátorkodom ennél fogva a tisztelt hölgyközönséghez azon kérelemmel fordulni, hogy rendelések fölvételére vonatkozó meghívásait ide a szállodába hozzám intézni méltóztassék.

Kiváló tisztelettel

1558

Mme Thérése.

Bármely járványalkalmával nélkülözhetetlen „hazánk gyöngye” a lippafüredi

„Apolló-borvíz”

forrásvize minthogy baktériummentes, kristálytisza, szén-savdus, vasmentes

legértékesebb asztali élvezeti víz, borral, pezsgővel vegyítve azokat nem feketíti sőt javítja, tisztán ivóvíz helyett nagyon kellemes, nincs utóíze, olcsóbb a szodaviznél.

Házhoz szállít: Aradi főlerakat: Kardos Miklós ásványvízkereskedő Szabadság-tér 12. sz.

Weisz Dániel

épület és műlakatos

1399

Arad, Deák Ferencz-utca 38. szám.

Elvállalok összes e szakmába vágó munkákat leggyorsabb és legpontosabb kivitelben. Iparágamban külföldi és amerikai elsőrendű műhelyekben és gyárakban szerzett tapasztalataim folytán módomban van legnagyobbat igényeknek megfelelni.

Mérlegjavításokat, átalakításokat és hitelesítést elvállalom. Költségvetéssel vidéki munkára is díjmentesen, készséggel szolgállok.

Apró hirdetések.

Szép, független műhely

Állandóan jelentékenyen támogatna középkorú vagyonos ur. Kimerítő levelek esti bemutatkozhatóság megjelölésével kéretnek „Legdiszkrétebb Barát” jellegre a kiadóba. 1537

Megbízható egyén keresetlik

fakereskedésbe azonnali belépés mellett. Cim a kiadóhivatalban. 1538

Eladó

három 8 szobás és három 2 szobás lakásokból álló ház Flórián-utca 14a. Bővebbet ugyanott. 1270.

Egy vidéki vegyeskereskedés

kevés tőkével mielőbb átadó. Cim a kiadóhivatalban. 1543

Kiadó

Weitzer János utcában, I. emeleten 2 szoba, konyha, kamra. Értekezni lehet Schweidel-utca 4a. 1544

Petróleumos hordókat

veszünk azonnali szállításra, legmagasabb napi áron. Schenk és Társa, Arad. 1383

Eladó

Mikes Kelemen-utca 26. számú ház, gyümölcsös kerttel. Cim a kiadóhivatalban. 1464

Butorozott lakás.

Keresek május elsejére butorozott lakást, két szoba, konyhával. Ajánlatokat a kiadóhivatal címére kérek.

Jég

Mű vagy természetes jég, háztartási célokra április hó 1-től naponta házhozszállítva 6 és 7 koronás havi bérletben előjegyezhető és megrendelhető az Aradi jégtelep jéggyáránál. Telefon 199. szám. 1017

Karácsonyról

visszamaradt legdivatosabb doboz levélpapírok teljesen ép dobozokban 25% engedménnyel lesznek kiárúsítva Ingusz I. és Fia könyv és papirkereskedésében Andrassy-tér 16. 555

Zetllyári kávé és korcsma

bérbeadó. Közlebbit Neuman Testvéreknél, Széchényi-utca. 1611

Rongált dobozu levélpapírok

meglepő olcsó árban kaphatók. Üzleti könyvek és irodai felszerelések gyári raktára. 000,001 kötetes kölcsönkönyvtár, 80,000 kötetes zenemű-kölcsönző intézet. Minden könyv és zenemű-ujdonságok raktáron. Vesztek egész könyvtárakat legmagasabb árakon. Kerpel Izso könyv és papirkereskedése. Aradon. 1451

Kitűnő ebéd és vacsora kosztot

50 koronáért kaphatnak több úri emberek. Cim a kiadóhivatalban. 1522

Bolli szőlője a skifutó firt

felvesz Ingusz I. és Fia könyvkereskedése, Andrassy-tér 16. 1523

Jó házi koszt.

Úri családok kitűnő jó házi kosztot, házon kívül kaphatnak. Cim a kiadóhivatalban. 1521

Jó mesterhegedű

utánzat, erős hanggal, eladó. Arad, Demeter-utca 79. sz. 1554

Egy ügyes, fiatal segédet

keresünk Rosenblüh H. és Társa Szabadság-tér 19. 1552

HELICAL-
PREMIER KERÉKPÁR.

A legelőnyösebb és a legértékesebb kiállítás.
A legtökéletesebb művészies előállítás.
Pompás árjegyzék ingyen.

Premier-gyártmány. Éger, Csehország.
Képvisező: 6936
Kalmár József, Arad.

Alkalmi vételek

és eladások

ékszertárgyakban

arany és ezüstművekben, Arad legnagyobb óra- és ékszerraktára

Deutsch Izidor

órák és ékszerész

Weitzer János-utca, Minorita-palota. 551

Zálogcédulák

arany és ezüstművek, gyémánt és brilliáns tárgyak a legmagasabb árban megvételre vagy más tárgyakra átcsaróltatnak. TELEFON 493. TELEFON 493.

Gőztéglagyár

Mikelaka.

Tulajdonos

Pollak Sándor

Iroda: Erzsébet-körút 37.

976 Telefon: 55—515.

Nagy Sándor

szobrász

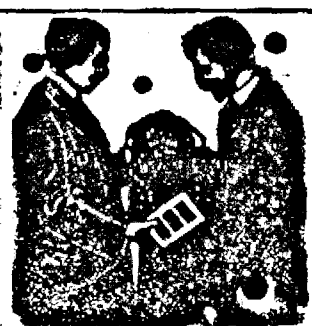
Arad, Kossuth-utca 4. sz.

(Malrovitz kőfaragó telepén.)

Készít művészi kivitelű garáns és dekoratív

szobrász munkákat

a. m.: portrékat természet és fénykép után, sírmlékeket, mindenemű iparművészeti tárgyakat, modern épület, díszítő szobrászmunkákat, terakotta, kő, gipsz, cement, stb. anyagokból és azok javítását elvállalja a legolcsóbb árárt. 4407

Brünni szövetség

úri ruhák elkészítésére legolcsóbb gyári áron kaphatók:

ETZLER és DOSTAL cégnél
BRÜNN 41.

A tantói szövetség és az állami tisztviselőik egyesületének szállítja. Ha direktre a gyárból veszi a fogyasztó ezen szükségletét, sok pénzt takaríthat meg. Mindig új, modern szövetek mindenteljele áron. A legkisebb méretet is elküldjük.

Dus minta válasszék megtekintésre bérmentve küldetük.

5823—1911.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszteriumnak rendelete nyomán ezenel közhírré tesszük, hogy a m. kir. honvéd főreál iskolában és a honvéd Ludovika akadémiában az 1911—1912. tanév kezdetén több részint teljesen díjmentes, részint féldíjmentes államköltséges, illetőleg alapítványos és fizetéses hely fog betölteni.

A részletes pályázati feltételek a városi katonai ügyosztálynál betekintheők.

Arad, 1911. évi március hó 18.

A városi tanács.

Krassó-Szörény vármegye alispánjától.

9484—1911. alisp szám.

Pályázati hirdetmény.

Krassó-Szörény vármegye közönsége által létesített szegényházhoz évi 360 korona kezdőfizetéssel, lakással, fűtéssel világítással és teljes ellátással rendszeresített

főapolónői állásra ezennel pályázatot hirdetek.

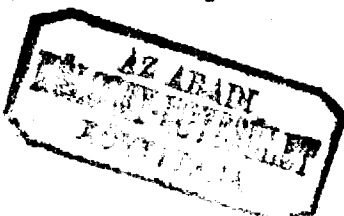
A főapolónő kötelessége és teendői a szegényházi szabályrendelet és illetve a szegényház házirendjéből folyólag főleg a szolgaszemélyzet ellenőrzése, a házirend fentartása, a raktár kezelése és az esetleges sebkötéseknél való közreműködés.

Felhívom az ezen állást elnyerni óhajtókat, hogy erre vonatkozó írásbeli pályázatukat — az eddigi alkalmaztatásukat igazoló és erkölcsi bizonyítványukkal is felszerelt kérvényüket hozzám folyó évi április hó 20-ig nyújtsák be, és pedig azok, kik valamely kórház vagy hason intézet szolgálatában állanak az illető kórház vagy intézet vezetőségének útján.

A kórházakban vagy hason intézetekben mint ápolónők alkalmazásban volt pályázók előnyben részesülnek.

Az állás folyó évi május hó 1-én foglalandó el. Lugos, 1911. évi április hó 6-án.

Issekutz Aurél,
alispán.

Jaj de fáj!!

a fejem a sok

kiadástól!

Ezt hallani mindenkítő!! Azenban ha

Korányinál

a Szabadság-téren

vásárol

cipőt, kalapot és ■■■■

■■■■ uri divatcikkeket

sokat megtakarít,

mert majdnem

■■ félárban ■■

szerezheti be nála szükségletét.

977

Elegáns, finom, szép és jó árut
csak Korányi tud olcsón adni.

Győződjék meg!

Használt gőzgép és kazán,
a gép Röck, magas nyomású, 40—50 ló-
erejű a kazán prágaigépgyár részvénytár-
saság Russton és Társától 120 négyzet-
méter tüzfelülettel 106 tüzcsővel összes tar-
tozékaival azonnal olcsón eladó. Értekez-
hetni a tulajdonosnál

1546

Gécs László gyógyszerész

ARAD, Batthyányi-utca 16a

Telefon 286

**Új kelmefestő, vegytisztító és fehér-
nemű gőzmosó intézet Aradon. ::**

Értesítés. Van szerencsém Aradváros és vidéke n. 6. közön-
ségének szives tudomására adni, hogy Aradon, Jó-
zsef főherceg-ut 9. szám és Wesselényi-utca 35. szám alatt egy,
a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

**kelmefestő, vegytisztító és
fehérnemű gőzmosó intézetet**

létesítettem. Az ezen pályán úgy a fővárosban, mint az ország
nagyobb városában szerzett tapasztalataim által abban a kelle-
mes helyzetben vagyok, hogy minden e szakmába vágó legénye-
sebb igényű munkákat is a legpontosabban elvégzem. Amidőn
még biztosítom nagybecsű pártfogóimat a figyelmes kiszolgálá-
sáról és olcsó árakról, kérem szives **Zsunkán Jenő.**
támogatásukat. — Kézzel szolgálattal

— Vidéki megrendelések azonnal és pontosan elvégzte nek. —

1897

Honi
ipar!

TURUL

Cipő

elismert

legjobb, legelegánsabb és legolcsóbb
hazai gyártmány.

„TURUL” cipőgyár r.-t., Temesvár.

A monarkia legnagyobb cipőgyára.

Fiókraktár:

ARADON, Andrásy-tér. (Minorita-palota.)

130 saját kül- és belföldi fiókraktár.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

18.000 pár heti gyártás.